

Översikt av ungas levnadsvillkor i sydvästra Finland 2021

Information och diskussion om
ungdomstjänster och de ungas
vardag samt en sammanställning
av barns, ungas och familjers
välbefinnande i ljuset
av statistiken

Regionförvaltningsverket
i Sydvästra Finland

Tutkimus ja Kehitys Ajatustalo Oy

Regionförvaltningsverket i Sydvästra Finland
Undervisnings- och kulturväsendet

Översikt av ungas levnadsvillkor i sydvästra Finland 2021

Information och diskussion om ungdomstjänster och de ungas vardag
samt en sammanställning av
barns, ungas och familjers
välbefinnande i ljuset av statistiken

Regionförvaltningsverket i Sydvästra Finland
Tutkimus ja Kehitys Ajatustalo Oy

Regionförvaltningsverkens publikationer 113/2021
ISSN 2343-3132

ISBN 978-952-5882-57-5

Åbo

2021

PRESENTATIONSBLAD

Regionförvaltningsverkens publikationer 113/2021

Författare Regionförvaltningsverket i Sydvästra Finland Tutkimus ja Kehitys Ajatustalo Oy	Publiceringsår 2021
	Uppdragsgivare(n) Regionförvaltningsverket i Sydvästra Finland
	Datum då organet tillsattes -
Publikationens namn Översikt av ungas levnadsvillkor i sydvästra Finland 2021	
Sammandrag Barndomen och ungdomen är de perioder i livet som innebär mest förändringar. Det är då man skapar en grund för många såväl fysiska som psykiska utgångslägen för livet och välbefinnandet. Dagens barn och unga är framtidens mammor och pappor, kommuninvånare, anställda, kunder och beslutsfattare. När de växer upp är det deras egen ungdom och de ideal och drömmar de haft som reflekteras i dem själva, men även upplevda hot och rädslor. Vi vuxna strävar efter att förstå och tolka ungdomar och ungdomstiden när vi utvecklar tjänster som stöder ungdomens många olika skeden. Trots det massiva datalagret är uppgiften utmanande, eftersom ungdomen och upplevelserna under den ständigt förändras i takt med förändringarna i samhället. Utmaningen i informationsbaserat ledarskap är fortfarande att enskilda uppgifter sprids mellan flera olika aktörer och sektorer och att det ofta saknas en helhetsbild. Informationen är fortfarande ganska probleminriktad. Dessutom kan informationen i sig bli problematisk, eftersom den lätt gör situationer och fenomen alltför okomplicerade. Därför är en mångsidig tolkning av information allt viktigare – framför allt tillsammans mellan olika aktörer och unga. I denna rapport har vi samlat flera uppgifter från detta regionförvaltningsverks område om barns, ungas och barnfamiljers välbefinnande, de tjänster de använder och resursfördelningen. Dessutom har vi i rapporten lyft fram några fenomen i anslutning till barns och ungas vardag och diskuterat deras betydelse både för dem själva och för de myndigheter som ansvarar för planeringen och genomförandet av tjänsterna i kommunerna. Utvärderingen av basservicen som refererats i rapporten visade att det finns betydande brister i tillgången på missbrukar- och mentalvårdstjänster för unga i olika områden. Likaså försätter den dåliga situationen inom kollektivtrafiken ungdomarna i en ojämlik ställning bland annat vad gäller tjänsternas tillgänglighet. I det stora hela minskar ungdomarnas användning av rusmedel år för år och situationen förbättras därmed allt mer, men samtidigt framkommer en allt starkare polarisering bland ungdomarna. Coronapandemin har berört många unga och begränsat deras sociala liv och fritidsaktiviteter. Ungdomarna har upplevt bland annat distansstudierna på olika sätt. Coronapandemin påverkade mycket starkt ungdomarnas arbetslöshet och utkomst. Förhoppningen är att temana i del ett och statistikuppgifterna i del två kommer att öppna upp en diskussion om hur välbefinnandet hos barn, unga och familjer förverkligas i kommunerna och öka samarbetet mellan olika aktörer och sektorer för att främja dessa frågor ytterligare.	

Förhoppningen är också att statistikdelen ytterligare kommer att öka kommunernas eget intresse för uppföljning av statistikuppgifter som relaterar till välbefinnande och produktion av nödvändig ny information samt framför allt för planeringen av åtgärder som görs utifrån denna information och ledningen av det praktiska arbetet.

Ämnesord

Barns och ungas levnadsvillkor, ungas och barnfamiljers välbefinnande, tjänster för barn och unga

ISSN (tryckt) -	ISBN (tryckt) -	ISSN (webbpublikation) 2343-3132	ISBN (webbpublikation) 978-952-5882-57-5
Totalt sidantal 70		Språk Svenska	Pris -
Utgivare Regionförvaltningsverket i Sydvästra Finland		Tryckeri -	

Innehåll

1	Inledning	6
2	Utvärdering av basservicen 2020 – tillgången på och tillräckligheten av tjänster för unga	8
2.1	Ungdomars psykiska hälsa och behovet och tillgängligheten av tjänster som stöder den	10
2.2	Ungdomar, rusmedel och missbrukartjänster	15
2.3	Rörlighet som service - förverkligas jämlikheten?	20
3	De ungas upplevelser av coronapandemin	24
4	Ungdomar och miljö	28
5	Kommunerna som en del av utvecklingen och genomförandet av framtidens delaktighet	35
6	Barn, unga och barnfamiljer i Satakunta och Egentliga Finland	39
7	En översikt över kommunernas tjänster och resursfördelning inom ungdomsarbetet	41
7.1	Resurser för uppsökande ungdomsarbete	42
7.2	Resurser för ungdomsverkstäder	43
7.3	Resurser för lokal hobbyverksamhet för barn och unga	44
8	Sysselsättning och utbildning	46
8.1	Sysselsättningsutveckling	47
8.2	Utbildning på andra stadiet	49
9	Ungdomar och brottslighet	52
10	Barnfamiljers välbefinnande	54
10.1	Inkomstskillnader	54
10.2	Barnfamiljers utkomst	55
10.3	Ungdomars utkomst	58
10.4	Försörjningskvot	59
10.5	Socialvårdstjänster	60
11	Sammandrag och diskussion	61
12	Källor	66

1 Inledning

Den här publikationen är den fjärde i en helhet som behandlar barns, ungas och familjers välbefinnande samt tjänster för barn och unga inom Regionförvaltningsverket i Sydvästra Finland. Som vanligt består rapporten av två delar. I den första delen fördjupar vi oss i barns och ungas vardag och liv via fyra aktuella teman. Den andra delen är en traditionell statistik- och indikatoröversikt över hur barns, ungas och familjers välbefinnande framträder och vilka förändringar som reflekteras i det.

Temadelen inleds med en granskning av resultaten från rapporten Utvärdering av basservicen som publicerades i juni 2020. Utvärderingen 2020 fokuserade särskilt på tjänsternas tillgänglighet och tillräcklighet. I utvärderingen framkom att tillgången på och tillräckligheten av i synnerhet mentalvårds- och missbrukartjänster för unga samt offentliga tjänster i anslutning till rörlighet bör förbättras. Bedömningen av otillräckligheten berodde på den upplevda splittringen av mentalvårdstjänsterna, den dåliga kännedomen om dem samt att de inte är tillgängliga i rätt tid. Vid sidan av missbrukartjänsternas tillräcklighet granskas helheten också med tanke på den rusmedelsrelaterade kulturella förändringen samt polariseringsutvecklingen i anslutning till användningen av rusmedel. Otillräckliga kollektivtrafiktjänster upplevdes inverka på ungdomars välbefinnande, fritid och till och med på framtidens planer och val, till exempel vad gäller utbildning efter grundskolan. Dåliga kollektivtrafikförbindelser medför utmaningar i tillgången på samtliga tjänster och påverkar därmed bedömningen av deras tillräcklighet. Dessa ovan nämnda innehåll granskas och diskuteras noggrannare och vi för också fram tankar om vad kommunerna kunde göra för att förbättra situationen.

För aktualitetens skull behandlas även coronaviruspandemin. Under 2020 har flera utredningar och undersökningar genomförts om hur barn och unga har upplevt coronapandemin och dess konsekvenser för vårt samhälle. I den här rapporten refereras några centrala undersökningar som ger en komprimerad beskrivning av barns och ungas erfarenheter bland annat i anslutning till distansundervisning och framtidstro.

Det tredje temat handlar om ungdomarnas inställning till miljön och i synnerhet klimatförändringen. Under de senaste åren har det kring klimatförändringen framträtt starka unga individer som så att säga har varumärkt sig själva som förespråkare för detta viktiga tema. I denna rapport granskas i ljuset av olika undersökningar och barometrar de ungas attitydförändringar till klimatförändringen samt förändringarnas eventuella betydelse för de ungas egen vardag och konsumtion. Samtidigt funderar vi på hur man konkret kan stödja unga i kommuner och samhällen i att bromsa klimatförändringen.

Det fjärde temat i denna rapport är de ungas delaktighet och i synnerhet dess framtid. Vid sidan av den offentliga, privata och tredje sektorn har det under de senaste åren uppstått en så kallad fjärde sektor, som är ett slags kontinuum på den tredje sektorn. Den fjärde sektorn baserar sig i stället för på traditionella strukturer på en mycket fri organisering och social gemenskap som grundar sig

på webbtjänstplattformar, såsom olika system i sociala medier. I denna rapport diskuteras den fjärde sektorns roll och betydelse för att öka de ungas delaktighet i samhället. Samtidigt presenteras några tankar om hur man i kommunernas ungdomsarbete bättre kan utnyttja den fjärde sektorns läror och modeller och därigenom öka de ungas delaktighet i frågor som stöder deras vardag och livsmiljö.

I likhet med tidigare år har vi i den andra delen sammanställt indikatoruppgifter om innehåll som är kritiska med tanke på marginalisering och som gäller barn, unga och barnfamiljer i Satakunta och Egentliga Finland. Rapporten fokuserar bl.a. på arbetskraftsförvaltningens, undervisnings- och utbildningsväsendets och socialvårdens statistik samt presenterar olika nyckeltal för kommunernas ungdomsväsende, verkstäder och uppsökande arbetsverksamhet.

Förhoppningen är att temana i del ett och statistikuppgifterna i del två kommer att öppna upp en diskussion om hur välbefinnandet hos barn, unga och familjer förverkligas i kommunerna och öka samarbetet mellan olika aktörer och sektorer för att främja dessa frågor ytterligare. Förhoppningen är också att statistikdelen ytterligare kommer att öka kommunernas eget intresse för uppföljning av statistikuppgifter som relaterar till välbefinnande och produktion av nödvändig ny information samt framför allt för planeringen av åtgärder som görs utifrån denna information och ledningen av det praktiska arbetet.

DEL I – PERSPEKTIV PÅ BARNDOMEN OCH UNGDOMEN SAMT PÅ SERVICESYSTEMET FÖR UNGDOMSARBETE

2 Utvärdering av basservicen 2020 – tillgången på och tillräckligheten av tjänster för unga

I juni 2020 publicerades en utvärdering av basservicen som genomförs med två års mellanrum och som produceras av Regionförvaltningsverken. Utvärderingen fokuserade särskilt på den regionala tillgången på basservice och dess tillräcklighet. När det gäller ungdomsväsendet utvärderades tillräckligheten hos kommunernas tjänster för unga. Utvärderingsmaterialet sammanställdes genom en enkät som riktades till företrädare för kommunernas sektorsövergripande handlednings- och servicenätverk. Genom enkäten kartlades nätverkets åsikter om tillräckligheten på de tjänster som riktar sig till unga – dvs. i praktiken bedömdes de ungas möjligheter att få olika tjänster som de behöver. Vid bedömningen av tjänsternas tillräcklighet och tillgänglighet beaktades alla tjänster som producerats för unga, även de producerats av andra än den offentliga sektorns aktörer.

Utvärderingsrapporten kan läsas i sin helhet i Patio-systemet på adressen <https://www.patio.fi/pepa-2019>. I den här rapporten sätter vi oss in i tre delområden i rapporten Utvärdering av basservicen 2020: mentalvårdstjänster för unga, missbrukartjänster för unga samt kollektivtrafiktjänster för att möjliggöra rörlighet. Dessa delområden valdes till denna rapport eftersom resultaten av utvärderingsrapporten i alla dessa delområden visade att det fortfarande finns mycket att utveckla.

Utvärdering av basservicen 2020

Insamlingen av material för regionförvaltningsverkens utvärdering av basservicen som publicerades i juni 2020 genomfördes under 2019 i samarbete med Statens ungdomsråds Ungdomsbarometer. Ungdomsbarometern är en barometerundersökning som utkommer varje år och som följer upp värderingar och attityder hos unga i åldern 15–29 år i Finland. Temat för Ungdomsbarometern 2020 var tjänster, varvid resultaten från utvärderingen av ungdomsväsendets basservice kunde jämföras även med resultaten från Ungdomsbarometern. Detta gjorde det också möjligt att jämföra information om tillgången på tjänster och tjänsternas tillräcklighet både genom de ungas egna erfarenheter (Ungdomsbarometern) och uppfattningarna hos ungdomar och handlednings- och servicenätverkets företrädare i kommunen.

I utvärderingen ingick sammanlagt 11 olika servicehelheter som slogs samman till mer omfattande teman och behandlades som fem helheter:

- ungdoms- och fritidstjänster
- utbildningstjänster

- mentalvårds- och missbrukartjänster
- social- och hälsovårdstjänster
- tjänster som anknyter till arbete, boende och rörlighet

De tjänster som ingår i utvärderingen styrs av olika sektorspecifika lagar och en del av dem hör till kommunernas lagstadgade uppgifter. Aktörsarbetet även på den tredje sektorn stöder en stor del av dessa tjänster. Utvärderingstemat är väsentligt kopplat till den aktuella situationen inom den kommunala ekonomin, antalet unga och kommunernas "hållkraft", dvs. förmågan att hålla unga invånare kvar i kommunen i stället för att de flyttar bort samt till olika kommun- och tjänstereformer.

I denna utvärdering avser alltså tjänster för unga inte enbart tjänster inom kommunernas ungdomsväsende, utan tjänster som allmänt och mer omfattande tillhandahålls unga i kommunerna. Enligt ungdomslagen (1285/2016) avses med unga personer de som inte fyllt 29 år. Inom vissa tjänster påverkar åldersgränser och myndighetsåldern tillgången på tjänster.

I insamlingen av material för utvärderingen av basservicen användes en enkät som skickades till personer som ansvarar för handlednings- och servicenätverken för unga i 294 kommuner på det finländska fastlandet. Enkäten besvarades av 293 kommuner, alltså var svarsprocenten nästan 100.

Fokus på tillräckligheten av tjänster som riktar sig till och används av unga

I denna utvärdering innebar tillräcklighet att de normer som ställts för kvantiteten eller kvaliteten eller de rådande förväntningarna på tjänsten uppfylls. Tillräckligheten kan bedömas dels utifrån hur de lagstadgade tjänsterna tillhandahålls och dels genom att granska:

- den likvärdiga och jämlika tillgången på tjänster mellan och inom kommunerna
- genomförandet av tjänster i rätt tid
- tjänsternas kvalitet och mångsidighet i förhållande till behoven
- kundtillfredsställelsen och om de förväntningar som ställts på tjänsterna uppfylls

Till exempel vid bedömningen av tillräckligheten hos hälso- och sjukvårdstjänster kan man granska tillgången på tjänsterna, köerna, väntetiderna samt tillgången på vård och om vården ges i rätt tid. Uppmärksamhet kan även fästas vid tillräckligheten av stöd, rådgivning och vårdhänvisning.

Fastställande av tillräckligheten och observationer av tolkningen av resultaten

När resultaten av utvärderingen granskas är det viktigt att beakta att tjänsternas tillräcklighet för unga granskades med hjälp av synpunkter och praktiska erfarenheter hos kommunala tjänsteinnehavare och medlemmarna i handlednings- och servicenätverket för unga, dvs. vuxna. Tjänsternas tillräcklighet och tillgänglighet bedömdes på skalan 1–4, där 1 var otillräcklig, 2 var ganska otillräcklig, 3

var ganska tillräcklig och 4 var tillräcklig. Ett kommunspecifikt medelvärde på 2,5 och högre ansågs vara ganska tillräckligt, dvs. servicenivån ansågs vara tillräcklig.

De som svarat, det vill säga myndigheterna i kommunernas handlednings- och servicenätverk, hade möjlighet att ge mer information om svaren, såsom "tjänsten finns inte i den egna kommunen, men i grannkommunen", varvid man kunde ge en "tillräcklig" tillräcklighetsnivå, även om servicen inte kan genomföras direkt i den egna kommunen. I analysen av svaren framkom det att detta kunde leda till en del motstridighet i svaren. Dessutom är det bra att observera att utvärderingsenkäten besvarades som grupp, varvid man för många tjänster varit tvungen att uppnå konsensus i de slutliga bedömningarna av situationen.

Den pågående social- och hälsovårdsreformen har påverkat många tjänster som de unga använder. Detta upplevdes som något svårt att svara på ur kommunens synvinkel, eftersom det ofta redan är så att organisationer som producerar välfärdstjänster i ekonomiska regioner eller landskap ansvarar för serviceutbudet i flera kommuner. Vid bedömningen av tillgången på tjänster i kommunen granskades alltså tillgången till regionalt eller landskapsmässigt producerade tjänster för en enskild kommuns del.

I svaren på påståendena i utvärderingen framkom att tjänsterna ställvis är splittade efter olika organisationsförändringar så att informationen om unga och deras servicebehov inte längre förmedlas på samma sätt mellan myndigheter som arbetar med unga. Därför har de som arbetar med unga, för att inte tala om ungdomarna i regionen, inte nödvändigtvis längre vetskap om hurdana tjänster är tillgängliga och var de finns att tillgå.

Innan vi börjar granska de tre utvärderingsinnehållen som framhävs i denna rapport kan vi konstatera att rapporten Utvärdering av basservicen 2020 visade att största delen av de tjänster som riktas till unga bedömdes fungera väl. En intressant iakttagelse i helheten var att företrädarna för de ungas handlednings- och servicenätverk bedömde i regel att servicenivån för unga är klart mer otillräcklig än vad ungdomarna själva bedömde. Detta resultat framkom när resultaten från Ungdomsbarometern, som genomfördes genom telefonintervjuer, ställdes i relation till resultaten av Utvärderingen av basservicen.

2.1 Ungdomars psykiska hälsa och behovet och tillgängligheten av tjänster som stöder den

Barndomen och ungdomen är på många sätt betydelsefulla perioder i människans liv. Händelser som upplevts i barndomen, de sociala relationerna samt den fysiska och psykiska utvecklingen skapar en grund för välbefinnandet i ungdomen och dessa åldersfaser är av stor betydelse för välbefinnandet som upplevs som vuxen. Ungdomstiden präglas av snabb tillväxt och utveckling. I ungdomen upplever man också förändringar i förhållande till den egna sexualiteten, föräldrarna, kompiskretsen och den egna personligheten. Snabba förändringar kan förvirra och orsaka ångest och osäkerhet bland unga. Enskilda känslomässiga symptom som reflekterar olika utvecklingsskeden är vanliga. (THL 2021)

Psykiska störningar är vanliga och många av dessa yppar sig för första gången i ungdomen. I omfattande befolkningsstudier har det framkommit att ca hälften av psykiska störningar i vuxenåldern har börjat redan innan 14 års ålder och ca tre av fyra innan 24 års ålder. Unga har cirka två gånger fler psykiska störningar än barn. Enligt olika undersökningar lider cirka 20–25 procent av ungdomar av någon psykisk störning. De är de vanligaste hälsoproblemen bland skolelever och unga vuxna. Det är viktigt att identifiera symtom och störningar i ett tidigt skede så att man kan ingripa i dem på rätt sätt och i rätt tid och på så sätt undvika att problemen blir långvariga och svårare. (THL 2021)

Trots att det är viktigt att identifiera och ingripa i psykiska problem i ett tidigt skede framkommer det i utvärderingen av basservicen 2020 att mentalvårdstjänsterna för unga är relativt otillräckliga på riksnivå. Den upplevda otillräckligheten påverkas av långa köer och den långsamma tillgången på vård som följer av köerna. Det råder i synnerhet brist på snabba tjänster med låg tröskel som är lätta att hitta – just sådana som kan förebygga uppkomsten av komplicerade problem.

Förutom den dåliga tillgången på tjänster som orsakas av långa köer bedömde man att även avstånden, till exempel utanför städernas centrum och i landsbygdskommuner, kan leda till att det kan vara svårt för unga att få tillgång till de mentalvårdstjänster de behöver. Den tredje allmänna iakttagelsen var att den upplevda glesheten av mentalvårdstjänster och splittringen av tjänsterna gör det svårare att söka vård och även att förbinda sig till den.

I tabell x har man per regionförvaltningsverk samlat synpunkter på mentalvårdstjänsternas tillräcklighet från företrädare för kommunernas lagstadgade service nätverk för barn och unga. Skalan är 1–4, där 1 var otillräcklig, 2 var ganska otillräcklig, 3 var ganska tillräcklig och 4 var tillräcklig. Ett kommunspecifikt medelvärde på 2,5 och högre ansågs vara ganska tillräckligt, dvs. servicenivån ansågs vara tillräcklig.

Tabell 1 visar att situationen inte är tillräckligt bra inom något utvärderingsområde. Medelvärden för tillgången på tjänster inom olika åldersgrupper och teman rör sig mellan 2,0 och 2,6 i hela landet. I båda åldersgrupperna i tabellen är situationen sämst i fråga om tillgången på psykoterapitjänster (medelvärdet för hela landet 2,0). Det bästa läget har tillgången på mentalvårdstjänster med låg tröskel, som är viktig med tanke på det förebyggande arbetet. I denna servicehelhet är medelvärdet i hela landet för personer i åldern 18–28 år 2,5 och för personer under 18 år 2,6.

**Tabell 1 Kommunernas bedömning av mentalvårdens tillräcklighet 2019.
(AVI 2020)**

Kommunernas bedömning av mentalvårdens tillräcklighetsnivå, medelvärde							
Tjänst	Södra Fin-lands RFV	Östra Fin-lands RFV	Lapplands RFV	Sydvästra Finlands RFV	Västra och Inre Fin-lands RFV	Norra Fin-lands RFV	Hela lan- det
Under 18-åringar							
Mentalvårdstjänster med låg tröskel	2,4	2,7	3,0	2,8	2,6	2,6	2,6
Mentalvårdsstöd i skolor och läroanstalter	2,3	2,6	2,6	2,4	2,7	2,5	2,5
Psykiatrisk jour	2,2	2,3	2,6	2,1	2,3	2,5	2,3
En egen psykiatrisk sjukskötare för unga inom primärvården	2,2	2,3	2,1	2,5	2,5	2,0	2,2
Behandling av spelberoende	2,1	2,0	2,4	2,0	2,3	2,2	2,2
Psykiatri som kommunen köper	2,1	2,3	1,6	2,1	2,0	2,0	2,0
Stödtjänster för unga rehabiliteringsklienter inom mentalvården	1,9	2,2	2,0	2,0	2,2	2,1	2,1
18–28-åringar							
Mentalvårdstjänster med låg tröskel	2,4	2,6	3,2	2,5	2,2	2,4	2,5
Mentalvårdsstöd i skolor och läroanstalter	2,1	2,4	2,4	2,0	2,2	2,1	2,2
Psykiatrisk jour	2,3	2,4	2,7	2,1	2,2	2,5	2,3
En egen psykiatrisk sjukskötare för unga inom primärvården	2,0	2,2	2,1	2,3	2,1	2,2	2,1
Behandling av spelberoende	2,1	2,1	2,6	2,1	2,4	2,3	2,3
Psykiatri som kommunen köper	2,2	2,2	1,7	2,0	2,0	2,0	2,0
Stödtjänster för unga rehabiliteringsklienter inom mentalvården	2,0	2,4	2,3	2,3	2,4	2,4	2,3
Källa: Regionförvaltningsverken, enkäten om utvärdering av basservicen inom ungdomsväsendet 2019							

Som redan tidigare konstaterats kan medelvärdet 2,5 betraktas som en situation där tillgången på tjänster är minst tillräcklig. Men det finns fortfarande en hel del att förbättra. När situationen i hela landet granskas för personer under 18 år når endast mentalvårdstjänster med låg tröskel och mentalvårdsstöd i skolor och läroanstalter upp till denna miniminivå i fråga om tillgången på tjänster och deras tillräcklighet. I fråga om ungdomar i åldern 18–28 år förverkligas detta endast i fråga om tillräckliga mentalvårdstjänster med låg tröskel.

Det finns skillnader mellan regionförvaltningsverken, men de är relativt små i förhållande till medelvärden. Medelvärden i innehållsområdena varierar områdesvis mellan 1,6 och 3,2. Dessa två ytterligheter i resultaten kommer till och med från samma område, Regionförvaltningsverket i Lappland. Den sämsta tillgången (medelvärdet 1,6, medelvärdet för hela landet 2,0) på området för Regionförvaltningsverket i Lappland – och samtidigt för hela landet – gäller tillräckligheten av psykoterapitjänster som kommunen köper för personer under 18 år. Samtidigt har Regionförvaltningsverket i Lappland den bästa tillgången i hela landet på mentalvårdstjänster med låg tröskel för ungdomar i åldern 18–28 år (medelvärde 3,2, medelvärde 2,5 i hela landet).

Främjande av den psykiska hälsan en fråga för hela gemenskapen

Psykisk hälsa är en komplex helhet som påverkas av många vardags- och fritidsfrågor. Därför anser man att det egentligen är alla aktörers sak att främja den. Varje anställd, chef och den sektor som de representerar kan genom sitt eget agerande främja och stödja människornas psykiska hälsa. Institutet för hälsa och välfärd konstaterar också träffande att främjandet av den psykiska hälsan är en fråga för hela samhället (THL 2021). Även om detta motto har en fin och ädel bakomliggande tanke är det ändå ofta så att ju fler parter och aktörer som främjandet av den psykiska hälsan anses höra till, desto svårare är det att anvisa en aktör som ansvarar för helheten och som skulle samordna den som helhet. Om ansvaret ligger hos alla har ingen det egentliga ansvaret.

Centrala aktörer i vardagen för barn och unga i kommunerna är småbarnspedagogiken samt skolor och läroanstalter. Barns och ungas psykiska hälsa främjas i alla dessa. Alla kan påverka främjandet av den psykiska hälsan: utbildad undervisnings- och fostringspersonal, övriga barn och unga, familjer vid sidan av barn och unga samt den mångsidiga elevvården med sina multiprofessionella yrkesgrupper. Elevvården omfattar barn och unga från förskoleåldern ända till slutet av studierna på andra stadiet. Elevvården omfattar elevvårdstjänster enligt läroplanen som godkänts av utbildningsanordnaren. Dessa är psykolog- och kuratorstjänster samt skol- och studerandehälsovårdstjänster. Högskolestuderande omfattas av studerandehälsovården.

Skolmiljön i sig påverkar barns och ungas psykiska hälsa. Småbarnspedagogiken och skolan i sig innehåller skyddande men även identifierade riskfaktorer för barns och ungas utveckling. Skolmiljön stöder barns och ungas psykiska hälsa på många olika sätt. Dessa är en trygg och förutsägbar miljö, stöd för gruppbildning, yrkeskunnig undervisning och utmaningar som lämpar sig för åldersnivån. Alla dessa stöder identifieringen och utvecklingen av individernas egna styrkor, möjliggör upplevelser av framgång och skapar en positiv atmosfär. I grunderna

för planen för småbarnspedagogik och läroplanen lyfter man fram främjandet av emotionella färdigheter och interaktionsfärdigheter som en del av undervisningen. Dessa har ett nära samband med stödet för att bilda och upprätthålla kamratrelationer samt förebyggande av och aktivt ingripande i mobbning. Småbarnspedagogiken och skolan sköter inte detta ensamma, eftersom ett gott och regelbundet samarbete med föräldrarna och familjerna ökar samhörigheten i hela gemenskapen och skapar en positiv bild av småbarnspedagogiken och skolan inom familjerna. Alla dessa stöder välbefinnandet hos barn och unga.

Den psykiska hälsan främjas på många nivåer. Främjande av barns och ungas psykiska hälsa, förebyggande och behandling av psykiska störningar och missbruksproblem utgör ett kontinuum. Främjandet, förebyggandet och behandlingen sker också överlappande och till exempel behandling av en lindrig störning kan förebygga allvarigare störningar. Olika åtgärder kan riktas till exempel mot hela åldersgruppen, en utvald grupp eller en individ. Även gemenskapens verksamhetskultur kräver målinriktad utveckling så att gemenskapens värdegrund och verksamhet i vardagen stöder den psykiska hälsan och välbefinnandet. Systemet för mentalvårds- och missbrukartjänster för barn och unga ska samtidigt vara både en samordnad helhet (bl.a. primärvården, den specialiserade sjukvården, elevvården, barnskyddet samt missbrukarvården) och ändamålsenligt graderad i fråga om behandlingen av lindrigare och allvarigare störningar.

Metoder och god praxis för att främja barns och ungas psykiska hälsa samt för att förebygga och behandla psykiska störningar och missbruksproblem tillhandahålls och utvecklas kontinuerligt. Utmaningen är att välja metoder som lämpar sig för varje verksamhetsmiljö, som är effektiva och som med rimliga resurser och ansträngningar kan upprätthållas och som täcker hela kontinuumet i främjandet av den psykiska hälsan.

Metoder som främjar den psykiska hälsan kan delas in i sex kategorier:

1. medarbetarens känslö-, interaktions- och mentalvårdskompetens
2. barnets och den ungas känslö-, interaktions- och mentalvårdskompetens
3. kamratverksamhet och delaktighet
4. verksamhetskultur
5. riktat stöd
6. elevvårdsarbete och mentalvårdstjänster

Rekommendationer för främjande av den psykiska hälsan i skolorna

Åren 2013–2016 genomfördes ett samarbete inom psykisk hälsa (Joint Action on Mental Health and Well-being). I delprojektet Främjande av den psykiska hälsan i skolorna gavs rekommendationer om främjande av barns och ungas psykiska hälsa inom småbarnspedagogiken och i skolorna ända fram till utbildningen på andra stadiet. Det centrala i projektet var hur undervisnings-, hälso- och socialsektorn arbetar tillsammans för att främja barns och ungas psykiska hälsa. I skolorna och inom småbarnspedagogiken kan man främja den psykiska hälsan samt identifiera och förebygga psykiska störningar och beteendestörningar i ett

tidigt skede, eftersom man där når alla barn och unga. En förutsättning för verksamheten är ett gott samarbete mellan barnen, föräldrarna, vårdnadshavarna, lärarna, skolans övriga personal samt social- och hälsovårdspersonalen.

Vad kan man konkret göra i kommunerna för att förebygga utmaningar för barns och ungas psykiska hälsa?

- Anställda som arbetar med barn och unga får omfattande utbildning i frågor som gäller barns och ungas psykiska hälsa och faktorer som påverkar dessa
- Man kartlägger utbildningsbehoven i synnerhet hos skolpersonalen och tillhandahåller utbildning i faktorer som påverkar den psykiska hälsan samt i hur man skapar en grund för den psykiska hälsan i vardagen
- Familjerna får stöd och även information och utbildning i faktorer som påverkar den psykiska hälsan samt i hur man skapar en grund för den psykiska hälsan i vardagen
- Man ser till att de anställda inom social-, hälso- och ungdomsväsendet har tillräckliga resurser och kompetens för att identifiera frågor som gäller barns och ungas psykiska hälsa och för att hänvisa dem till stödtjänster
- En kommunspecifik uppföljningsmodell skapas för barns och ungas psykiska hälsa och de faktorer som påverkar den.
 - Man samlar årligen in information om den egna kommunens situation, genomförda åtgärder och reformer som främjar den psykiska hälsan samt följer regelbundet upp och utvärderar effekterna av dessa.
 - Man ser till att de ledande myndigheterna och beslutsfattarna har aktuell information om barns och ungas psykiska hälsa i kommunen och i de framtida välfärdsområdena.
 - Man ser till att man i det social- och hälsovårdsfält som förnyas även regelbundet hör bildningsväsendet om erfarenheterna av hur barns och ungas vardag återspeglas utanför social- och hälsovårdssektorn.

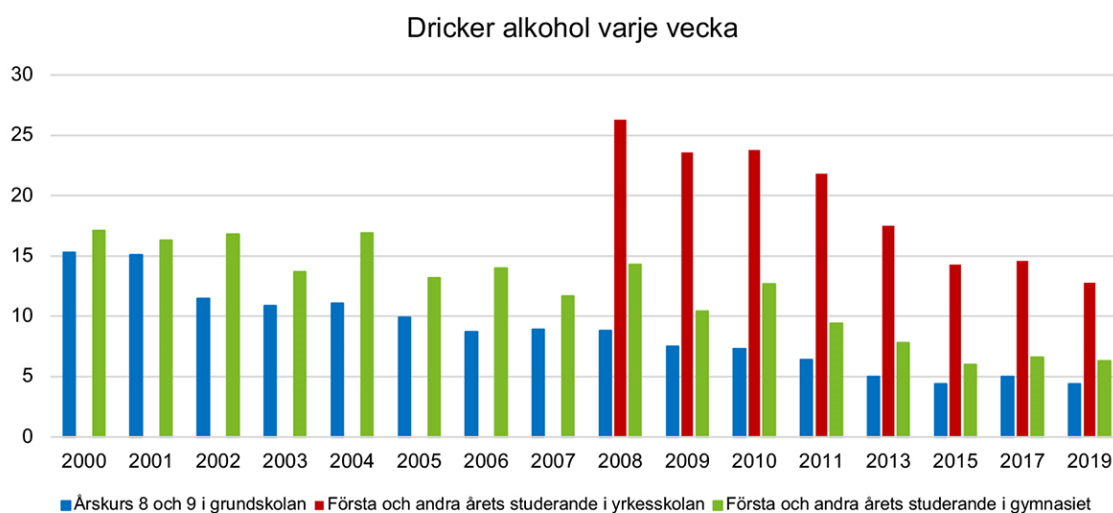
2.2 Ungdomar, rusmedel och missbrukartjänster

Användningen av rusmedel har haft mycket kulturbundna drag. Finland och de övriga nordiska länderna har på många sätt urskilts i fråga om användningen av rusmedel jämfört med länderna i Mellan- och Sydeuropa. Den nordiska dryckeskulturen kan sägas ha präglats av starkt berusningsdrickande – åtminstone fram till de senaste åren. Under de senaste 10–20 åren har denna kultur dock genomgått en förändring och ungdomarna har fungerat som lokomotiv i förändringen. Detta har inte direkt synts som en minskning i alkoholkonsumtionen, men andelen sprit har minskat och andelen svaga viner har ökat relativt sett. Den finländska dryckeskulturen blir mer europeisk. Hur har allt detta kommit till synes i våra ungdomar?

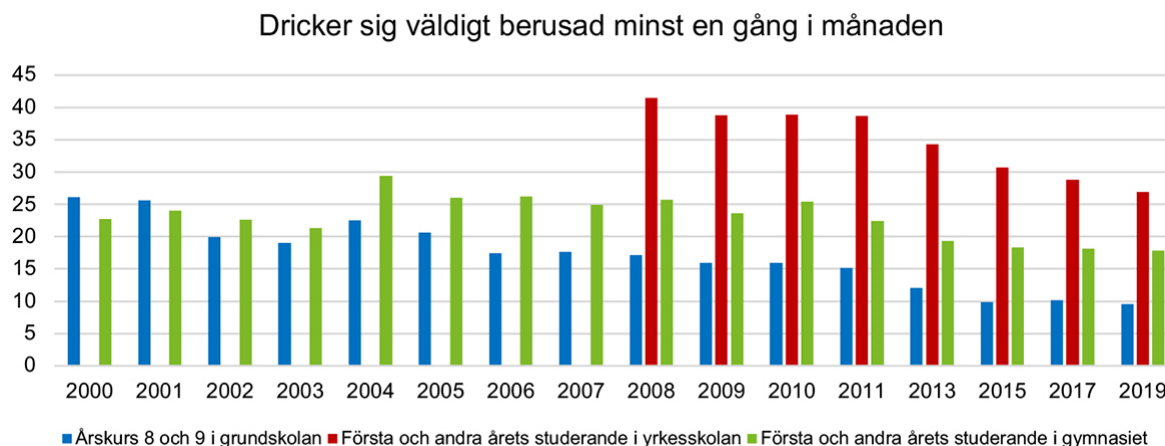
Hos unga syns den allmänna och relativt långsamma förändringen i alkoholkulturen tydligast. I enkäten Hälsa i skolan som genomfördes av Institutet för hälsa och välfärd har ungdomars alkoholkonsumtion följts upp sedan år 2000. Figurerna 1 och 2 visar information som skolhälsoenkäterna gett om ungdomars alkoholkonsumtion och de förändringar som skett i alkoholkonsumtionen från och med år 2000. Andelen elever i årskurs 8 och 9 i grundskolan som använder alkohol en gång i veckan har minskat från 15,3 procent i början av millenniet till 4,4 procent 2019. Även andelen personer som dricker sig rejält berusade varje månad har minskat i samma proportion.

I fråga om gymnasiestuderande var förändringen liten fram till år 2010 – andelen som dricker sig rejält berusad ökade till och med i början av 2000-talet – men därefter har siffrorna sjunkit. För studerande vid yrkesläroanstalter infördes enkäten Hälsa i skolan först 2008. För deras del har också den proportionella förändringen varit betydande. Under de senaste 20 åren har trenden varit mycket positiv.

Figur 1. Andelen elever i årskurserna 8 och 9 i grundskolan som använder alkohol en gång i veckan eller oftare samt andelen i procent av studerande i årskurs 1 och 2 vid yrkesläroanstalter och gymnasier som svarat på frågan i åldersgruppen i fråga. (Sotkanet 2021)

Figur 2. Andelen elever i årskurserna 8 och 9 i grundskolan som dricker sig rejält berusade varje månad samt andelen i procent av studerande i årskurs 1 och 2 vid yrkesläroanstalter och gymnasier som svarat på frågan i åldersgruppen i fråga. (Sotkanet 2021)

Orsakerna till den minskade alkoholkonsumtionen bland unga är fortfarande i viss mån dunkla, och det råder inte heller någon fullständig konsensus bland forskarna. År 2019 publicerades Yaira Obstbaums studie *What's new about adolescent drinking in the Nordic countries?* som ingår i Nordens välfärdscenters (Nordic Welfare Center) publikationsserie. För publikationen gick man igenom flera hundra undersökningar om nordiska ungdomars dryckesvanor. Trots det omfattande materialet kom forskargruppen fram till att ingen av undersökningarna har kunnat presentera någon enstaka och tydlig orsak till den minskade alkoholkonsumtionen hos minderåriga. Forskarna bedömde dock att bland annat föräldrarnas ökade övervakning av barn och unga skulle vara en orsak till detta. Föräldrarna är bättre informerade om sina barns fritidsaktiviteter och de möjligheter som digitaliseringen medför hjälper föräldrarna att övervaka sina barn bl.a. med hjälp av mobiltelefoner. En annan orsak misstänktes vara en allmän inställning, dvs. föräldrarna förhåller sig mer negativt till ungas drickande. Undersökningar visade att drickandet har minskat också på grund av att minderåriga upplever att det är svårare än tidigare att skaffa alkohol. Till detta hör också att detaljhandeln systematiskt har höjt åldersgränskontrollen så att man till synes kontrollerar åldern på alla personer under 30 år vid köp av alkoholprodukter.

En del nordiska studier har visat att dagens ungdomskultur förhåller sig negativare än tidigare till alkoholkonsumtion. Det är säkert en del av sanningen, men det finns inga heltäckande bevis på detta. Det finns också skillnader i undersökningarna mellan de nordiska länderna. I Danmark till exempel förhåller man sig alltså positivare till alkoholkonsumtion än i andra länder och den anses vara en naturlig del av ungdomskulturen. (Obstbaum 2019)

En utbredd hypotes utgår från att ungdomar dricker mindre på grund av att de tillbringar mer tid på datorn eller i sociala medier. Det ligger säkert en del av sanning här också, även om det ännu inte finns tillräckligt med forskningsrön för att stödja detta. Enligt undersökningar verkar däremot teorin att cannabis skulle

ha ersatt alkohol inte stämma. Cannabis konstateras snarare komplettera alkoholkonsumtionen, eftersom största delen av de som använder cannabis också använder alkohol. (Obstbaum 2019)

Forskarna förbryllas av ett samhällsligt fenomen där de unga på många sätt ses som samvetsgranna, förnuftiga och upplysta. De uppskattar skolan och dricker och röker mindre än tidigare. Trots detta har de fler olika slags symtom än tidigare, såsom stress, ångest och sömnlöshet. Detta är inte enbart ett finländskt fenomen, utan psykiska problem verkar ha ökat även i de övriga nordiska länderna. (Obstbaum 2019)

Även om statistiken visar att vi i fråga om ungdomars alkoholkonsumtion går i en allt bättre riktning, är helheten ändå inte så rosig. Man har talat om polarisering av ungdomars användning av rusmedel ungefär så länge som staplarna i figurerna har varit nedåtgående. Med polarisering avses att samtidigt som barns och ungas alkoholkonsumtion i sin helhet minskar, minskar den inte jämnt utan fördelas allt starkare. I praktiken har vi allt fler helt nyktra ungdomar och på motsvarande sätt allt fler som dricker för mycket alkohol. Denna förändring är även förknippad med planeringen, koordineringen och genomförandet av kommunernas missbrukartjänster. Det behövs fortfarande förebyggande missbrukarbete för alla unga, men allt mer även tyngre tjänster inom missbrukarvården för de unga för vilka alkohol spelar en allt större roll i deras liv.

Utvärderingen av basservicen visade att de riksomfattande missbrukartjänsterna som helhet är relativt tillräckliga för unga, men delvis bristfälliga till sitt innehåll. I synnerhet det förebyggande missbrukarbetet har dåligt med resurser och är inte nödvändigtvis särskilt systematiskt. Det finns endast få eller inga korrigerande missbrukartjänster som riktar till unga. Det är svårt att få rehabilitering, avgiftning och vård om den unga inte har en närstående som kräver service. Ofta ställer avståndet också sina egna utmaningar. Dagverksamheten för rehabiliteringsklienter inom missbrukarvården, stödboende och kamratgruppsverksamhet ses ofta som bristfällig. Förebyggande missbrukarbete är ofta verksamhet som bedrivs av många aktörer inom den offentliga och tredje sektorn och den kommunspecifika samordningen fungerar nödvändigtvis inte alltid smidigt mellan olika sektorer. Tredje sektorns verksamhet vid planering och långsiktig produktion av stöd försvåras också av att anslagen för understöd är kortsiktiga.

Utifrån utvärderingen av basservicen konstaterades att tillgången till missbrukartjänster för unga huvudsakligen är i skick. Även olika tjänster inom missbrukarbetet tillhandahölls i ganska stor utsträckning i kommunerna. Utbudet hittar dock inte alltid något behov, eftersom ungdomarna enligt de kommunala myndigheternas bedömning har för dålig kännedom om tjänsterna.

Vad kan kommunerna konkret göra för att utveckla missbrukartjänsterna för unga?

Kommunerna ansvarar för att anordna tjänster. Utgångspunkten är att missbrukartjänsterna – liksom andra tjänster – ska anordnas i så stor utsträckning som det finns behov av dem. Detta förutsätter att man känner till antalet unga som behöver stöd för missbruksproblem och typen av problem, så att man kan rikta rätt och rättidig service till

dem. Det handlar om informationsbaserad ledning och om att hitta den politiska vilja som behövs.

Kommunernas lagstadgade handlednings- och servicenätverk för unga borde ses som viktiga forum för informationsbaserad ledning. Nätverken kunde ha en betydande roll bland annat som stöd för uppföljningen av planeringen och genomförandet av kommunens missbrukartjänster. Även om många tjänster inom missbrukarvården tillhandahålls inom social- och hälsovården har aktörerna i det sektorsövergripande nätverket för handledning och service viktig erfarenhetsbaserad information och en syn på ungdomars välbefinnande, som också naturligt omfattar uppföljning av både synliga och tysta signaler om användning av rusmedel. Nu när problemen med tillgången på missbrukartjänster för unga har lyfts fram i utvärderingsrapporten för basservicen är det bra att ta upp detta tema för en särskild granskning i kommunerna och i kommunernas handlednings- och servicenätverk.

Handlednings- och servicenätverken kan:

- Genom olika aktörers arbete samla omfattande information om situationen beträffande barns och ungas användning av rusmedel i kommunen genom att utreda rusmedelsanvändningen och polariseringen av den samt utifrån information från olika myndighetsinstanser (skolor och läroanstalter, ungdomsväsendet, social- och hälsovårdsväsendet samt polisen och räddningsverket) och erfarenheter från företrädare för tredje sektorn (organisationer, församlingar) som arbetar med unga. Naturligtvis bör även de unga själva inkluderas i helhetsbilden.
- Utifrån den insamlade informationen föra en sektorsövergripande diskussion med olika sektorer och aktörer inom den tredje sektorn och skapa en aktuell helhetsbild av situationen beträffande ungdomars användning av rusmedel i kommunen och b) lämpligheten och tillräckligheten hos befintliga missbrukartjänster och stödformer samt c) ungas medvetenhet om tillgången till tjänster.
- Utarbeta ett förslag till utvecklingsbehov för tjänsterna så att konkreta åtgärder har föreslagits för olika sektorer och aktörer i syfte att aktivt ingripa i ungdomars användning av rusmedel och för att rikta tjänsterna till de unga som har det mest akuta behovet av hjälp.
- Följa upp genomförandet av de framlagda förslagen regelbundet och behandla innehåll i anslutning till dem både på handlednings- och servicenätverkets möten och på enskilda sektorers egna planerings- och uppföljningsmöten.
- Följa med förändringar i ungdomars användning av rusmedel både genom kommunens egna statistikuppgifter och olika aktörers erfarenheter i vardagen.
- Producera förslag som grundar sig på multiprofessionell tolkning i anslutning till organisering, allokering och resursfördelning av tjänster till de ledande tjänsteinnehavarna inom olika sektorer och deras beslutsfattare.

2.3 Rörlighet som service - förverkligas jämlikheten?

Betydelsen av en fungerande kollektivtrafik för barn och unga framhävs. Det handlar inte bara om möjligheten att gå i skola, studera, utöva fritidsaktiviteter eller träffa vänner, utan det handlar om lika möjligheter att vara delaktig i samhället. Kollektivtrafikförbindelser som inte fungerar eller är otillräckliga kan minska ungdomarnas drömmar om fritidsaktiviteter eller till och med påverka utbildningsplanerna.

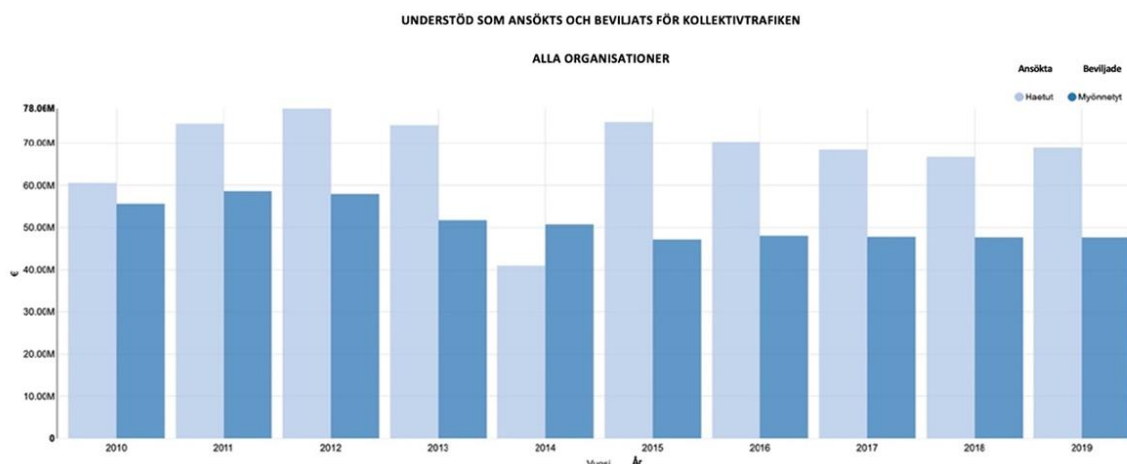
Inom kollektivtrafiken råder en stark tudelning mellan stora städer och glesbygden. I Utvärderingen av basservicen 2020 ansågs trafiktjänsterna vara relativt otillräckliga på riksnivå, i glesbygden till och med så att de påverkar människornas välbefinnande. I stora städer fungerar kollektivtrafiken i regel väl i centrumområdena, men redan i deras randområden är den sämre. I landsbygdskommuner är situationen som utgångspunkt inte bra. I många kommuner gör ett litet befolkningsunderlag och den privatbilsbaserade trafiken genomförandet av en omfattande kollektivtrafik till en ekonomiskt mycket svår ekvation.

En öppen kollektivtrafik är inte en lagstadgad uppgift för kommunerna, men nästan alla kommuner deltar i anordnandet eller stödjandet av kollektivtrafiken på något sätt. Stora stadsregioner satsar avsevärt på kollektivtrafiken, medan kollektivtrafiken i små och geografiskt vidsträckta kommuner utgör ett känt problem.

Organiseringen av kollektivtrafiken är framför allt en resursfråga och därmed också en politisk fråga. Finansieringen av kollektivtrafiken består av både statlig och kommunal finansiering. Kommunikationsministeriet och behöriga myndigheter inom kollektivtrafiken skaffar kollektivtrafiktjänster som är öppna för alla. Trots statens stöd är kommunernas finansieringsandel inom busstrafiken betydligt större än statens finansieringsandel. Den rent marknadsbaserade kollektivtrafiken fungerar utan offentligt stöd. Vid sidan av den öppna kollektivtrafiken ordnar kommunerna dessutom lagstadgade persontransporter samt ersätter utöver Folkpensionsanstalten även invånarnas resekostnader.

Traficom beviljar statsunderstöd för kollektivtrafiken i stora och medelstora stadsregioner samt fattar beslut om NTM-centralernas anslagskvoter som fastställs av Kommunikationsministeriet. Figur 3 nedan visar alla understöd som ansökts från och beviljats av NTM-centralerna under de senaste 10 åren. År 2011 beviljades nästan 60 miljoner euro i understöd för kollektivtrafiken, men redan några år senare sjönk beloppet till mindre än 50 miljoner euro och har hållits på ungefär samma nivå fram till i dag.

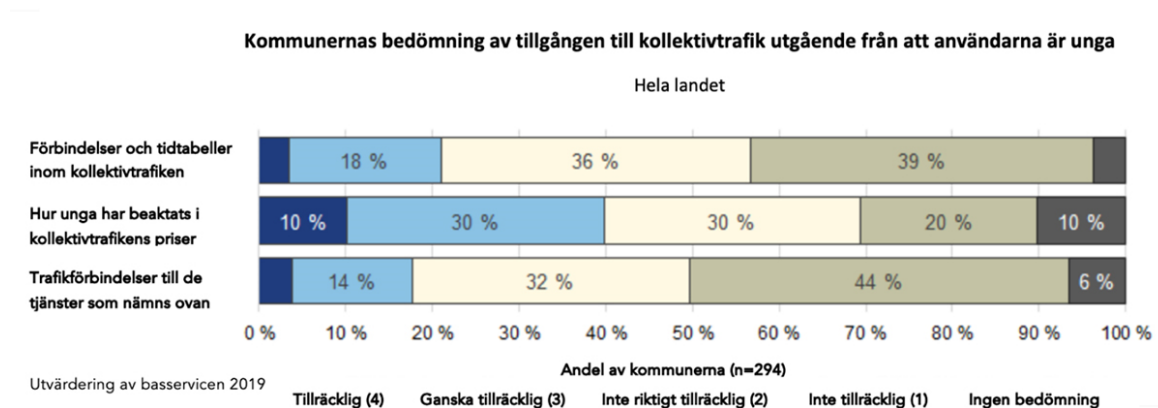
Figur 3. Understöd som ansökts från och beviljats av NTM-centralerna för genomförande av kollektivtrafiken 2010-2019. (Traficom 2021)

Även om genomförandet av kollektivtrafiken inte är en lagstadgad uppgift för kommunerna, inverkar rörelsemöjligheterna ändå väsentligt på tjänsternas tillgänglighet, den regionala jämlikheten och likställigheten. Ju sämre kollektivtrafik kommunen tillhandahåller, desto fler unga är beroende av föräldrarnas, vårdnadshavarnas och kamraternas skjutsar. Det kan hända att man helt enkelt inte får skjuts.

I utvärderingen av basservicen utreddes utbudet av kollektivtrafik ur unga användares synvinkel. Skalan var 1–4, där 4 betydde tillräckligt utbud. På riksnivå bedömer kommunerna att kollektivtrafiktjänsterna till många delar är otillräckliga för unga användare (figur 4). Särskilt trafikförbindelserna till tjänsterna och även tidtabellerna för de befintliga förbindelserna bedömdes vara antingen otillräckliga eller ganska otillräckliga ur kommunernas synvinkel.

Figur 4. Kommunala myndigheters bedömning av de kollektivtrafiktjänster som tillhandahålls i kommunerna ur ungdomarnas synvinkel (RFV 2020)

I tabell 2 presenteras medelvärden per regionförvaltningsverk för tillgängliga kollektivtrafiktjänster. Inget av regionalförvaltningsverken uppnådde en ganska tillräcklig nivå i resultaten och medelvärdet för hela landet var 1,8. Den bästa situationen fanns inom Regionförvaltningsverket i Södra och Sydvästra Finland och den sämsta på det glesbebyggda området inom Regionförvaltningsverket i Lappland.

Tabell 2 Utbudet av kollektivtrafik 2019 per regionförvaltningsverk ur de ungas synvinkel. (AVI 2020)

Bedömning av tillgången på kollektivtrafik i kommunen utgående från de ungas behov, medelvärde							
Tjänst	Södra Finlands RFV	Östra Finlands RFV	Lapplands RFV	Sydvästra Finlands RFV	Västra och Inre Finlands RFV	Norra Finlands RFV	Hela landet
Kollektivtrafikförbindelser och tidtabeller	2,0	1,7	1,4	2,0	1,9	1,7	1,8
Beaktande av ungdomar i kollektivtrafikens priser	2,3	2,2	2,4	2,4	2,4	2,2	2,3
Trafikförbindelser till ovan nämnda tjänster	1,9	1,8	1,6	1,8	1,8	1,6	1,8
Källa: Regionförvaltningsverken, enkäten om utvärdering av basservicen inom ungdomsväsendet 2019							

Det bästa resultatet, även om det inte var bra eller tillräckligt, uppnåddes i hur kollektivtrafikens prissättning beaktar de unga. I utvärderingen av basservicen lyfte en del av kommunerna fram att ungdomarna trots olika subventioner själva anser att priserna inom kollektivtrafiken är för dyra för dem. Dessutom betonade

en del av kommunerna att informationen om kollektivtrafiken upplevs som besvärlig och oklar.

Behovet och utbudet av kollektivtrafik upplevs som en utmaning särskilt i glesbygden och i kommunernas randområden. Även kollektivtrafikens tidtabeller upplevdes som problematiska ur ungdomarnas synvinkel. I många kommuner kan man ta sig till skolan och studierna ännu på morgonen och tillbaka på eftermiddagen, men det kan bli problem om man ska röra på sig på kvällar och veckoslut samt under skollov. I områden med otillräcklig kollektivtrafik är de ungas rörlighet i hög grad beroende av att föräldrarna och kompisarna skjutsar dem.

I landsbygdskommuner och deras byar finns ofta service för små barn, men när barnen växer upp och når högstadieåldern finns det helt enkelt inga klubbar eller aktiviteter i närheten. När de närmaste tjänsterna ofta ligger tiotals kilometer bort i tätorterna påverkar det också kännedomen om servicesystemet. I en undersökning om ungdomen i glesbygden har det framgått att avståndet mellan tjänsterna inte enbart är ett avstånd som mäts i kilometer. "Avstånd är också att tjänsterna inte kan gestaltas. Tjänsterna förblir främmande och erfarenheterna mycket tunna. Ofta är det också svårt för de unga att förstå vad som egentligen avses med tjänster." (Pöysä & Tuuva-Hongisto 2017) Kollektivtrafiken har alltså också en direkt koppling till de ungas upplevda välbefinnande och fritid samt till framtiden i vidare bemärkelse. I de öppna svaren i utvärderingen av basservicen framkom att otillräckliga kollektivtrafiktjänster påverkar ungdomars ansökan till utbildning och kan till och med leda till att utbildningen avbryts.

De ungas ställning som användare av kollektivtrafiken bör beaktas bättre i planeringen

På NTM-centralens webbplats¹ konstateras att "behöriga myndigheter ska planera tjänsterna i första hand som regionala eller lokala helheter och sträva efter att förena alla persontransporter.

I planeringen ska marknadsbaserade tjänster för kundernas mobilitetsbehov och tjänster som upphandlats offentligt anpassas till varandra. Myndigheterna ska vid planeringen av mobilitetstjänster höra områdets leverantörer av persontrafiktjänster samt samarbeta med övriga myndigheter och kommuner."

Mobilitetstjänsterna planeras i samarbete med kommunerna och myndigheterna. Därför är det av största vikt att man i kommunerna lyfter fram de ungas ställning och delaktighet i samhället som omfattar möjliggörandet av en så jämlik mobilitet som möjligt. Genomförandet av kollektivtrafiken är i första hand en resursfråga. För att öka kollektivtrafiken på de områden där det råder särskild brist på den behövs politiska beslut. De behövs både på lokal nivå i kommunerna och på riksnivå när stödbeloppen för kollektivtrafiken föreslås. Kommunalvalet 2021 har i skrivande stund flyttats fram till juni. Kommunalvalet är en plats för kommuninvånarna att påverka bland annat resursfördelningen inom kollektivtrafiken på kommunnivå och därmed möjligheterna att genomföra den.

¹ <https://www.ely-keskus.fi/palvelutaso>

3 De ungas upplevelser av coronapandemin

Coronapandemin har varit på allas läppar under det senaste året. Nu, i mars 2021, när denna artikel skrivs, är det exakt ett år sedan Finland vid sidan av många andra länder stoppades och nästan alla åtgärder och funktioner stängdes för våren 2020. Största delen av de förvärvsarbetande, för vilka det var möjligt, flyttade över från kontoren till distansarbete. De vars arbete inte är möjligt att göra på distans utförde vardagligt och viktigt arbete på sina egna arbetsplatser under en ny typ av sjukdomsrädsla. Nästan alla barn och unga fick distansundervisning i två månader. Både lärare, barn och unga upplevde på en gång hur samhället förändrades snabbt. Den coronavirusdrivna tidsperioden startade i hela världen och den fortsätter ännu idag.

Sommaren 2020 underlättade coronasituationen i Finland för en stund och i augusti 2020 inledde Ungdomsforskningssällskapet en artikelserie bland ungdomsforskarna under namnet Undantagsförhållanden – ungdomarnas vardag under coronapandemin. Den exceptionella tiden har lett till och startat ett flertal undersökningar och utredningar där man har fördjupat sig i olika ålders- och befolkningsgruppers erfarenheter av coronatiden. I artikelserien Undantagsförhållanden granskas de ungas erfarenheter av hur det första halvåret av coronatiden inverkat på vardagen, fritiden och hobbyerna samt erfarenheter av ungdoms-, sysselsättnings- och hälsovårdstjänsternas användning, tillräcklighet, tillgänglighet och funktion. Artiklarna i serien baserar sig på svarsdata från telefonenkäten som Ungdomsforskningsnätverket genomförde i början av hösten 2020. I undersökningen deltog sammanlagt 1 001 ungdomar i åldern 12–25 år.

I den här artikeln refereras och vidarebehandlas två teman som publicerats i serien: barns och ungas erfarenheter av distansundervisning samt coronapandemins betydelse för de ungas egen framtidsbild.

Från närundervisning till distansundervisning över en natt

I mars 2020 inleddes undantagstillståndet som orsakats av coronaviruset i Finland och regeringen gav anvisningar för hur spridningen av coronavirussmitta kan bromsas och hur riskgrupperna ska skyddas. De begränsningar som undantagsförhållandena medförde påverkade i stor utsträckning allas liv.

Den viktigaste förändringen i barns och ungas vardag var att grundskolorna, läroanstalterna på andra stadiet och högskolorna stängdes och övergick snabbt till distansundervisning. Inom den grundläggande utbildningen ordnades närundervisning dock för de elever i årskurs 1–3 vars föräldrar arbetade inom områden som var kritiska för samhällets funktion samt för elever som behövde närundervisning och som fått ett beslut om särskilt stöd.

I distansundervisningen utnyttjades digitala kanaler, men också mer traditionella sätt att undervisa på distans, såsom självständiga uppgifter på distans. Praxisen

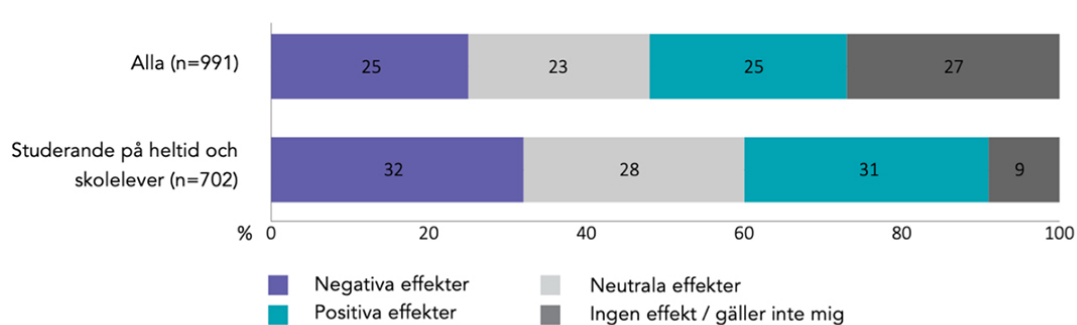
varierade stort mellan olika skolor och läroanstalter, till och med mellan olika lärare. På våren återgick grundskolorna till närundervisningen i mitten av maj, men rekommendationen om distansundervisning i gymnasier, yrkesläroanstalter, högskolor och fritt bildningsarbete gällde till slutet av vårterminen 2020. I synnerhet i högskolorna fortsatte distansundervisningen eller den partiella distansundervisningen också under höstterminen, och i december 2020 överfördes också det andra stadiet på nytt till distansundervisning.

Barns och ungas erfarenheter av övergången till distansundervisning efterfrågades i den omfattande telefonenkät som genomfördes av Ungdomsforskningsnätverket och Framtidsforskningscentralen vid Åbo universitet. I enkäten deltog 1 001 barn och unga i åldern 12–25 år. Alla fick frågan "hur har följande coronabegränsningar påverkat dig inom följande livsområden" och "hur har du upplevt övergången till distansundervisning". Frågorna besvarades på en femgradig skala där 1 innebar mycket negativa konsekvenser och 5 mycket positiva konsekvenser. Frågan ställdes till alla som svarade, det vill säga även till dem som inte var elever eller studerande på heltid.

I figur 5 presenteras resultaten både för alla som deltagit i enkäten (n=991) och för elever och studerande på heltid (N=702). Av figuren framgår att distansundervisningen delar in de ungas erfarenheter mycket jämnt i olika klasser. En fjärdedel av alla som svarade förhöll sig positivt till övergången till distansundervisning, en fjärdedel negativt och en knapp fjärdedel neutralt. 27 procent av de som svarat upplevde att övergången till distansundervisning inte haft någon inverkan eller svarade att distansundervisningen inte gällde dem.

Figur 5. Upplevda konsekvenser av övergången till distansundervisning, alla som svarat på enkäten samt elever och studerande på heltid. (Lahtinen et al. 2021)

De upplevda effekterna av övergången till distansundervisning

När man granskar erfarenheterna hos heltidsstuderande och skolelever i samma figur kan man se att en tredjedel har negativa erfarenheter om distansundervisningen och en tredjedel positiva. Dessutom har 28 procent upplevt att konsekvenserna är neutrala, dvs. inte särskilt negativa men inte heller positiva. Det är anmärkningsvärt att nästan var tionde skolelev eller studerande har upplevt att övergången till distansstudier inte har påverkat deras liv.

En av de viktigaste erfarenheterna av distansstudierna var att de gjorde de ungas vardag mer rutinmässig och stationär än tidigare. Distansundervisningen

upplevdes också som tung på olika sätt. Skoluppgifterna kändes mer arbetsamma, vilket förstärktes av att läraren inte längre var närvarande och inte kunde nås på samma sätt. På basis av hörandet som genomförts av undervisnings- och kulturministeriet varierade stödbehovet vid distansundervisning något i förhållande till närundervisning. Cirka hälften av de som svarat upplevde att stödbehovet inte förändrats i distansundervisningen, men 21 procent upplevde att de behövde mer stöd i distansundervisningen än under normala förhållanden. I resultaten framhövdes lärarens roll som stöd och hjälp i skolan (Niemi, Kuusinen & Lähdeniemi 2020). I en undersökning vid Helsingfors universitet och Tammerfors universitet berättade ungdomarna att de fått hjälp särskilt av lärare och föräldrar, men också av sina kompisar. Stödet för inläringen och skolgången verkar dock ha förverkligats sämre ur såväl skolans som hemmets synvinkel än under normala förhållanden. (Ahtinen et al 2020.) Även i utredningen från Nationella centret för utbildningsutvärdering ansågs det otillräckliga stödet till de studerande vara ett problem för distansundervisningen. Ungefär en femtedel av de studerande upplevde att de åtminstone delvis saknade personlig handledning. (Karvi 2020)

Alla upplevde dock inte distansstudier enbart negativt, utan man hittade också positiva sidor. Distansstudierna konstaterades också göra skolgången smidigare och gjorde vardagen på något sätt friare. Enligt Åbo universitets enkät Skolelevernas coronavår upplevde unga i årskurs 7–9 att positiva effekter i distansundervisningen var bland annat en mer ledig tidtabell, bättre arbetsro och att de har lärt sig studera med hjälp av nätet. (Repo et al. 2020)

De ungas upplevda ensamhet och den fysiska avsaknaden av skolkamrater i vardagen var enligt de öppna svaren klart negativa effekter av distansundervisningen. Detta framhäver skolornas mångsidiga betydelse för barn och unga. Utöver undervisningen och den kunskapsmässiga uppgiften har skolorna en central betydelse och roll med tanke på kamratrelationerna. Distansundervisningen och övergången till den borde förstås och beaktas även i praktiken ur båda dessa synvinklar.

I undersökningen utreddes också lärarnas och handledarnas åsikter om distansundervisningsperioden. Enligt dem finns det tydligt olika åsikter om fördelarna och nackdelarna med distansundervisning. Skriftlig kommunikation mellan elever och lärare och uppgifter i egen takt har passat en del av de unga till och med bättre än närundervisningen. Å andra sidan finns det i resultaten också tecken på att distansundervisningen har de mest negativa effekterna för de studerande och elever som redan har olika brister i välbefinnandet. (Lahtinen 2020)

En noggrannare analys av de negativa erfarenheterna av distansundervisning visade att det starkaste sambandet mellan de negativa erfarenheterna hade att göra med upplevelsen av ensamhet samt att den unga har upplevt begränsande åtgärder som gäller sociala kontakter som negativa. Resultatet är förväntat. Övergången till distansundervisning kan ha medfört upplevelser av ensamhet eller så har de som sedan tidigare upplevt mer ensamhet upplevt distansundervisningen särskilt negativt.

Av resultaten kan man dra slutsatsen att man inom distans- och närundervisningen fortsättningsvis bör arbeta för att stödja de sociala relationerna på alla skol- och studiestadier. När vi granskar coronapandemins inverkan på ungdomarnas liv är det viktigt att beakta betydelsen av utbildning och den därmed förknippade jämförelsedimensionen samt av det sociala stöd som vuxna erbjuder för de ungas välbefinnande här och nu, men också i ett bredare perspektiv i fråga om medborgarskapet och medlemskapet i samhället.

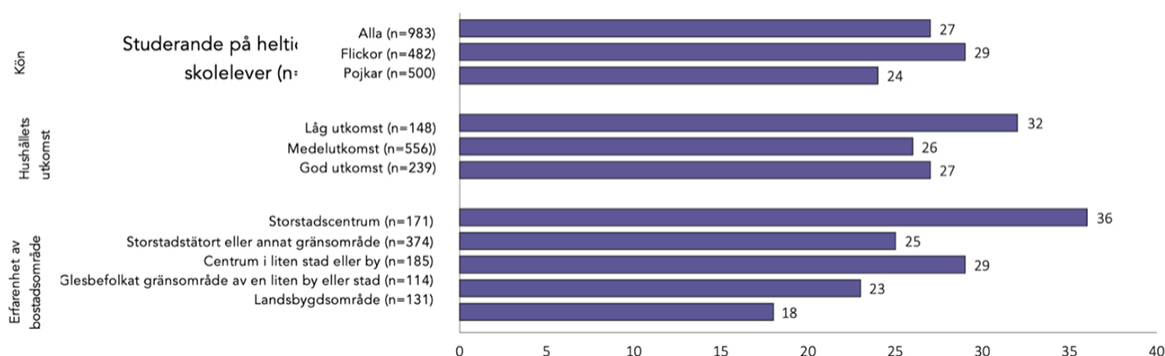
De ungas framtidsbild i Finland under coronatiden

I en utredning av Ungdomsforskningsnätverket och Framtidsforskningscentralen vid Åbo universitet kartlades ungdomarnas föreställningar om pandemins bestående inverkan på deras eget liv. Hälften av de som svarade (49 %) trodde inte att coronapandemin över huvud taget kommer att ha bestående konsekvenser för deras liv. Det var dock anmärkningsvärt att en dryg fjärdedel, 27 procent, trodde att coronapandemin kommer att ha bestående konsekvenser för deras eget liv (figur 6). Likaså utgjorde andelen de som var osäkra om effekterna ca en fjärdedel, vilket troligtvis vittnar om att det är svårt att se och förutse sin egen framtid i plötsliga situationer som skapar osäkerhet.

Figur 6 visar att 29 procent av flickorna och 24 procent av pojkarna trodde att coronasituationen har bestående konsekvenser för deras liv. Hos flickor var oron alltså något vanligare än hos pojkar. Den ekonomiska bakgrunden hade också betydelse för framtidsstron. Unga i hushåll med sämre utkomst upplevde starkare än andra att coronapandemin kommer att ha bestående konsekvenser för deras liv. Bakgrunden kan vara att coronapandemin redan har haft direkta och konkreta ekonomiska konsekvenser för antingen den unga själv eller den ungas familj. Även ett redan från början svagare ekonomisk läge har kunnat öka den tidigare osäkerheten om framtiden.

Figur 6. Coronapandemin har bestående konsekvenser för det egna livet, andelen personer med samma åsikt enligt bakgrundsvariabel. (Haikkola & Kauppinen 2020)

Corona har bestående effekter på mitt eget liv

Enligt utredningen hade bostadsområdet en överraskande stor betydelse för hur man upplever konsekvenserna. Ungdomar som bodde på landsbygden trodde allra minst (18 % av de som svarat) på att coronapandemin skulle ha bestående konsekvenser för deras liv. Detta stöddes också av att när man frågade de som

var av olika åsikt om påståendet, dvs. coronapandemin har ingen inverkan på det egna livet, upplevde 61 procent av de unga som bor på landsbygden att detta stämmer. Resultaten visar att ett visst slags centrumboende, oavsett om det handlar om en större eller en mindre stad, bidrog till att coronapandemin tros ha en bestående inverkan på det egna livet. Orsaken är säkert att coronabegränsningarna har varit mest synliga i de ungas vardag i stadscentrum där det finns tjänster och affärer.

Synpunkterna på coronavirusets effekter kartlades mer omfattande genom det positiva påståendet "Coronapandemin har också haft positiva konsekvenser för världen". Knappt hälften, 44 procent, av ungdomarna tror att coronapandemin också har haft positiva konsekvenser för världen. En fjärdedel var däremot inte av samma åsikt med påståendet. I motsats till uppfattningarna om de bestående konsekvenserna för det egna livet trodde unga i familjer med sämre utkomst lika ofta på positiva konsekvenser för hela världen. Andelen de som var osäkra över sin åsikt var ganska stor. Både i fråga om huruvida den unga upplever att coronapandemin har bestående konsekvenser för det egna livet och om den unga upplever att coronapandemin också har haft positiva konsekvenser för världen, var cirka en fjärdedel av ungdomarna osäkra på sin åsikt. (Haikkola & Kauppinen 2020)

4 Ungdomar och miljön

Klimatförändringen har konstaterats vara en av våra mest centrala globala kriser. Hur man tar tag i saken och framför allt hur man kan bromsa klimatförändringen kommer att definiera nuvarande och kommande generationers levnadsmöjligheter.

Klimatförändringen är inte längre ett nytt begrepp, utan den har diskuterats redan i några decennier. Redan 1988 inrättades mellan flera länder en internationell klimatpanel IPCC för att samordna forskning kring förändringen och för att söka och presentera lösningar på denna utmaning. En central enskild faktor för att stärka klimatdebatten är den internationella mellanstatliga klimatpanelens rapport som publicerades i oktober 2018. Meddelandet i rapporten kan sammanfattas i två huvudbudskap: för det första kommer konsekvenserna av den globala uppvärmningen att vara allvarligare än man tidigare trott om man inte lyckas begränsa temperaturökningen till under 1,5 grader jämfört med förindustriella nivåer; för det andra krävs en minskning av de globala nettokoldioxidutsläppen till noll före 2050 för att uppnå målet. (IPCC 2018.)

Under de senaste åren har klimatförändringen debatterats offentligt allt kraftigare. De unga har tagit på sig en betydande roll för att bromsa klimatförändringen och enskilda personer har blivit internationellt kända genom sina starka personliga lösningar och val. Via sociala medier åtnjuter dessa enskilda unga på många sätt en viss kultstatus och ökar därigenom ungdomarnas intresse för klimatet och för att bromsa klimatförändringen.

Diskussionen om bromsandet av klimatförändringen har under det senaste decenniet överförs mer från institutionella aktörer mot individer och till betydelsen av deras egna val. I diskussionerna har man bland annat tagit tag i mobiliteten och trafiken, en hållbar konsumtion samt hur vår näring och produktionen av den inverkar på klimatet. Diskussionerna har ofta präglats av en stark tudelning och ett fasthållande av våra egna vanor. Dessutom har diskussionen i sociala medier, som inte förs ansikte mot ansikte, på många sätt möjliggjort en mycket ful och brutal diskussionskultur, som för sin del har tillspetsat åsikterna.

Den ökande synligheten i fråga om diskussioner om klimatförändringen – och även om förslag till lösning – återspeglas även på olika politiska nivåer. Klimat- och miljöfrågorna har länge varit en central agenda för de politiska partierna. Det blir intressant att se hur temat syns i kommunalvalet sommaren 2021.

Ungdomarnas oro över klimatet har ökat kraftigt

Ungdomarnas inställning till klimatförändringen och oron över vilka globala konsekvenser den medför har följts upp i Ungdomsbarometrarna under olika år. Förändringen har varit betydande. För drygt tio år sedan, i Ungdomsbarometern 2008, var cirka 40 procent av de som svarat mycket oroade över klimatförändringen. Tio år senare, 2018, var redan 70 procent mycket oroade över klimatförändringen. Men syns oron över klimatförändringen också i ungdomarnas val och konsumtionsvanor?

Även om oron och ångesten som klimatförändringen orsakar håller på att öka, förklarades de finländska ungdomarna inte i fråga om sina egna bekymmer och vardagslivet – tvärtom. En stor del av ungdomarna arbetar aktivt för att förebygga klimatpåverkan av sina levnadsvanor (Kohl 2018). Miljövänligt beteende framhävs särskilt i val som gäller mat, rörlighet och konsumtion. Enligt konsumtionsforskare Terhi-Anna Wilska tar allt färre unga till exempel körkort och allt fler föredrar att promenera, cykla eller använda kollektivtrafiken. Även om dessa beteendeförändringar inte har några direkta likheter med klimatförändringen, och körkortsfriheten har bland annat att göra med den allt snabbare urbaniseringen och kollektivtrafikens funktion, förstår ungdomarna vilken roll och betydelse utsläppen från trafiken har för klimatförändringen². Den här observationen stöds också av en enkät som Sitra låtit göra. Enligt resultaten var personer under 30 år klart mer beredda än andra åldersgrupper att ändra sina egna färdssätt för att främja miljön, bland annat genom att välja att gå eller cykla i stället för att köra bil. Dessutom använder ungdomarna mer sannolikt kollektivtrafiken och upplever starkare än andra åldersgrupper att miljöorsakerna kommer att påverka deras beslut att skaffa bil i framtiden eller avstå från en bil som de redan äger.

Särskilt när det gäller mer hållbara matvanor föregår de unga vid sidan av de val som gäller mobiliteten med gott exempel för andra finländare: Enligt Statistikcentralens senaste konsumtionsundersökning 2016 är andelen unga som lämnat

²Utsläppen från trafiken utgör cirka en femtedel av Finlands växthusutsläpp. Cirka 90 procent av utsläppen från den inhemska trafiken uppstår i vägtrafiken, och största delen av dem orsakas av personbilstrafiken

bort köttet från sin varukorg mer än dubbelt så stor som genomsnittet för de övriga respondenterna. År 2016 hade nästan 18 procent av finländarna i åldern 17–24 år helt slutat köpa kött, medan medelvärdet för alla som svarade var åtta procent. Siffrorna ökar tydligt, eftersom andelen unga som slutat köpa kött har fördubblats på bara fyra år. Det är intressant att följa denna trend även i fortsättningen, eftersom många växtproteinpreparat som utvecklats för att ersätta kött har kommit ut på marknaden först efter utredningen 2016. Resultaten från Statistikcentralens konsumtionsundersökning understöds också av Sitras enkät Den resurskloka medborgaren i fjol, enligt vilken det bland personer under 30 år finns dubbelt fler vegetarianer, veganer och personer som helt har utelämnat rött kött från sin kost jämfört med medelvärdet bland de som svarat på enkäten.

Unga finländare verkar också vara mer beredda att fatta hållbara köpbeslut än andra åldersgrupper. Enligt Ungdomsbarometern 2016 anser två tredjedelar av finländarna under 30 år att konsumtionen borde minskas med tanke på miljön. Enligt en undersökning som Nordnet Finland, Aalto New Global och företagsansvarsnätverket FIBS rf publicerat 2018³ är över 30 procent av finländarna i åldern 23–35 år redo att betala extra för en produkt eller tjänst som representerar hållbara värden, och i åldersgruppen 18–22 år var över 40 procent av samma åsikt. Resultatets betydelse framhävs när man jämför dem med svaren från andra åldersgrupper: Bland 35–55-åringar uppgav endast 21 procent att de var beredda att betala mer för miljövänligare produkter och i åldersgruppen 56–65 år sjönk siffran till 14 procent.

Det är dock anmärkningsvärt att även om största delen av de finländska ungdomarna upplever att det är möjligt och önskvärt att genom egna konsumtionsval påverka förebyggandet av klimatförändringen, är det en betydligt mindre andel som faktiskt minskat sin egen konsumtion, dvs. ca 42 procent av de som svarat.

Vad beror skillnaden mellan klimatattityder och förverkligat miljövänligt beteende på och hur kan man påverka den? För många unga gör vardagens realiteter och till exempel den ekonomiska situationen det svårt att förverkliga en livsstil som följer den egna värdegrunden. Även om klimatförändringen väcker stor oro och attityderna står på miljöns sida – dvs. viljan finns att påverka genom de egna valen – kan många unga vara tvungna att leva mer oekologiskt än sina värderingar. Pengar är bara en orsak och därför är det viktigt att fundera över vardagliga metoder för att minska klyftan mellan attityder och handlingar. Vad kan ungdomsväsendet – eller kommunerna i större utsträckning – göra för att påverka detta?

En mer lösningsorienterad miljökommunikation behövs

Kanske kommunerna skulle kunna samla information om allt som redan gjorts för klimatförändringen och på ett bra sätt utmana de unga att i större utsträckning delta i gemensamma åtgärder. Detta skulle vända kommunikationen om klimatförändringen i en mer positiv riktning och betona de metoder och lösningar

³ <https://www.fibsry.fi/ajankohtaista/kysely-rahasto-ja-osakesijoittajat-ovat-muita-kansalaisia-vastuullisempia-ostospaatoksissaan/>

som vi redan har och använder. Kommunikationen om klimatförändringen har vanligtvis varit mycket negativ och framhävt negativa miljökonsekvenser. På så sätt underlättas knappast de ungas redan ökande oro för klimatet. Ett mer konstruktivt förhållningssätt till miljökommunikationen skulle uttryckligen framhäva mänsklighetens framgångar i kampen mot klimatförändringen – vad har vi gjort rätt redan nu och var kan vi lyckas även i framtiden?

Eftersom en förändring verkligen behövs hos oss alla är det bra att också komma ihåg att människor ofta reagerar negativt och motvilligt på förbud. Kommunikation som stöder sig på förbud är inte nödvändigtvis ett effektivt sätt att påverka individens beteende och ändra vanorna. Ett praktiskt exempel är att ändra förbud till rekommendationer. "Minska privatbilismen" kunde ändras till "Egentid med kollektivtrafiken".

Att rösta är en klimatgärning

När man talar om individens påverkningsmöjligheter fokuserar man ofta på vardagliga val: vad vi äter, hurdan energi vi använder, vilka varor vi köper. Ju fler medborgare som beslutar att göra sina levnadsvanor mer hållbara, desto större roll får dessa små vardagliga handlingar i förebyggandet av klimatförändringen. De konkretiseras dock inte utan politisk styrning och därför måste förändringen också ske bland beslutsfattarna.

Att utnyttja rösträtten för att främja mer hållbara värderingar och verksamhets-sätt är ett viktigt sätt att påverka. När sommarens kommunalval närmar sig betonas påverkan via politiken och varje finländare som oroar sig för klimatförändringen borde utreda vad kandidaterna har lovat att göra för att främja miljöfrågor. Budskapet fungerar också åt andra hållet: beslutsfattarna och riksdagsvals-kandidaterna borde fundera på hur de kan nå finländare som kämpar med klimatångest. På kommunnivå är åtgärderna ofta också mycket konkreta och förståeliga – det vill säga åtgärder som man kan identifiera sig med i vardagen.

Bland ungdomarna finns åtminstone intresse för att påverka genom politik, eftersom resultaten från Sitras enkät Den resurskloka medborgaren visar att finländare under 30 år är mer ivriga än genomsnittet att rösta på en kandidat som arbetar för klimatet. Majoritetens attityd är redan nu att miljö- och klimatförändringen bör bromsas, men det behövs fortfarande metoder för att minska klyftan mellan attityderna och det faktiska beteendet och aktivera även resten av ungdomarna mot en mer hållbar livsstil. Ser framtida kommunala beslutsfattare tillräckligt tydliga förändringssignaler bland ungdomarna?

Forskningsresultaten visar att de finländska ungdomarna redan är på god väg mot ett nytt och mer hållbart liv. Nu är det beslutsfattarnas tur.

Vad kan kommunerna göra tillsammans med de unga för att bromsa klimatförändringen?

Nuorten Akatemia gav 2020 ut publikationen Ilmastoajatukisia – opas nuorisotyön ilmastokasvatukseen (Nuorten Akatemia 2020), som riktar sig till yr-

kespersoner som arbetar med unga. Guiden har producerats inom projektet Il-mastoajatuksia (Klimattankar) 2020 som finansieras av Regionförvaltningsverket i Södra Finland.

Den relativt långsamma integreringen av förståelsen och förebyggandet av klimatförändringen återspeglas i att den ingått i läroplanen för den grundläggande utbildningen sedan 2016. Klimatfostran har betonats i undervisningen, men inte egentligen i fritidsverksamheten hos de som arbetar med unga – även om de har en särskild ställning, möjligheter och styrkor i sin yrkeskunskap för att främja klimatfrågan som berör oss alla.

De yrkesutbildade inom kommunernas ungdomsarbete är experter på att möta unga, stödja deras tillväxt och stärka deras delaktighet. Inom ungdomsarbetet lyssnar man till de ungas behov. Det finns till för alla unga i kommunen. Ungdomsarbetet lever i tiden och inhämtar innehåll till verksamheten särskilt från de unga själva, men också från samhället i stort.

Målen för klimatfostran och ungdomsarbetet möts åtminstone i följande innehåll:

- stärkande av delaktigheten och aktörskapet hos de unga
- stödjande och stärkande av de ungas påverkningsförmåga
- utvecklingen av interaktionen mellan unga och träning i diskussionsfärdigheter
- möjliggörandet av upplevelser av deltagande och samarbete, stärkande av den sociala gemenskapen
- stärkande av de ungas emotionella färdigheter och träning i empati
- främjande av de ungas egen livskompetens och vardagsfärdigheter
- kunskap och förståelse om hur saker och ting fungerar i samhället och hur man kan påverka dem
- funderingar över frågor och värderingar som behövs i ett meningsfullt liv
- skapande av egna insikter för experiment, lösningar och verkliga påverkningsätt genom att ge utrymme till det
- ingivande av och värnande om det realistiska hoppet om framtiden

Enligt Nuorten Akatemias publikation anser nästan alla ungdomsarbetare, cirka 95 procent, att klimatfrågorna borde uppmärksammas mer aktivt i ungdomsarbetet. Personalens motivation är alltså i regel i skick och hög. Men vad kan man då göra konkret?

Ungdomsarbetare kan föregå med gott exempel

I många kommuner finns det sedan tidigare olika miljö- och klimatrelaterade program och egna system som ungdomsarbetet och andra branscher ingår i. Ungdomsarbetet spelar en viktig roll i dessa kommuninterna klimatsträvanden, även om man nödvändigtvis inte skulle tro det. Betydelsen ökar genom att de yrkesutbildade inom ungdomsarbetet är erkända vägvisare och förebilder för många unga som deltar i verksamheten. I kommunerna möjliggör och stöder

ungdomsarbetarna de ungas tankar och önskemål samt fungerar som språkrör för de unga. Ungdomsarbetarna har en viktig roll när det gäller att stödja de ungas utveckling till aktiva aktörer i sitt eget liv och i samhället genom att stärka förtroendet, skapa möjligheter i vardagen och ge unga möjlighet att påverka. Ungdomsarbetaren fungerar som stöd och samarbetspartner när det gäller de ungas vardag och fritid även i det kommunala tjänstemaskineriet, där man på ett genuint sätt kan beakta de ungas miljö- och klimatbekymmer och åtminstone göra små men symboliska förändringar i kommunens praxis.

Ungdomslokalerna är en plats där unga kan samlas tillsammans med kompisar och träffa trygga vuxna. Ungdomslokalen kan ofta beskrivas som ett tryggt vardagsrum för många unga. Ungdomslokalerna är en viktig och betydelsefull miljö utanför hemmet också för träning av hållbara livsfärdigheter, diskussion och övervägande av olika alternativ tillsammans samt för att se, pröva och lära sig nya perspektiv. Från ungdomslokalen tillägnar sig ungdomarna modeller för sitt nuvarande och framtida liv. Ungdomsarbetarens roll och betydelse när det gäller att styra den unga i en riktning som är hållbar med tanke på miljön och naturen är inte obetydlig och detta bör stödjas, uppmuntras och även allokeras resurser till från ledningen.

Ungdomsarbetarens attityd påverkar

Ungdomsarbetarna är en förebild för många unga och därför är det bra för de anställda att identifiera sin egen roll och dess betydelse för att forma de ungas tankevärld. Ungdomsarbetarens egen inställning till klimatfrågor, återvinning och till exempel till kollektivtrafiken och hälsosam kost återspeglas också i de unga som besöker ungdomslokalerna. Panu Pihkala konstaterar träffande i Nuorten Akatemias publikation att även om klimatfrågor inte skulle ligga en anställd personligen varmt om hjärtat är det viktigt att hen inte heller utövar negativ miljöfostran. Det är bra att föra denna diskussion med ungdomsarbetarna i kommunerna och gemensamt komma överens om spelreglerna, dvs. hur var och en för sin del kan agera antingen positivt eller åtminstone neutralt i klimatfrågor. Om möjligt kunde kommunerna bland ungdomsarbetarna utse en anställd som är insatt i frågan och som med sin egen roll och personlighet kan ta en större roll i främjandet av klimatfostran i ungdomsarbetet.

Temagruppen: Klimatet – varför inte?

Förutom att det vore bra att göra klimatfostran på något sätt ett genomgående tema i ungdomsarbetets praktiska vardag (val i vardagen, återvinning, rörlighet), kunde det dessutom finnas temagrupper för klimatpåverkan inom ungdomsarbetet. Temagrupperna skulle samla intresserade ungdomar för ett långsiktigt arbete. Temagruppen kan också öka intresset för ungdomsarbete bland unga som inte tidigare har hittat sitt eget intresseobjekt inom ungdomsarbetet.

Konkreta åtgärder som fungerar som exempel för unga – och även för vuxna

Ju mer konkreta åtgärder som tas i bruk i kommunerna för att bromsa klimatförändringen, desto säkrare väcker de intresse och diskussion även bland unga. Ett

konkret exempel kan vara att installera solpaneler – eller ens en panel – på ungdomslokalens tak. Med ett sådant konkret exempel kan man åskådliggöra betydelsen av förnybar energi och göra den verklighet för unga. Det finns olika slags monitorer och mobilapplikationer för solpanelsystemen, med hjälp av vilka man konkret kan följa upp mängden producerad energi och hur den kan utnyttjas.

Ett annat exempel kan vara att sorteringspunkterna lagas i ordning inte bara i ungdomslokalerna utan också allmänt i kommunen. Detta skulle vara ett utmärkt exempel på ett konkret samarbete med ungdomsväsendet och den tekniska sektorn. Naturligtvis skulle detta göras så att de unga själva kan vara delaktiga och eventuellt också genomföra sådana projekt bl.a. som sommarjobb.

Det är viktigt att inse att ungdomsväsendet kan fungera som en kanal för de ungas röst i kommunen. Ungdomsverksamheten kan ytterligare höja profilen och fungera som de ungas eget språkrör i kommunen samt kräva och förutsätta att man genom konkreta åtgärder främjar bekämpningen av klimatförändringen.

I Nuorten Akatemias projekt Ilmastoajatuksia har man utvecklat 10 idéer för kommunernas ungdomsarbetare i syfte att stödja klimatfostran för unga:

1. Jag förstår att klimatfostran tillhör alla – det är en annan sak än att erbjuda klimatverksamhet till de som är intresserade av den
2. Jag är medveten om att jag och min arbetsgemenskap har förutsättningar för klimatfostran och vi informerar alla unga öppet om detta: Utifrån ungdomsarbetets mål bygger vi en hållbar framtid, stärker deltagandet och tränar påverkansmöjligheter
3. Jag upprätthåller grundläggande information så att jag har mod att möta och ta tag i saker tillsammans med de unga för att fundera över saker och ting och söka mer information
4. Jag arbetar utifrån min viktigaste roll: Den unga förväntar sig att jag ska vara den vuxna som har tid att vara närvarande samt höra vilka tankar, känslor och behov fenomenet väcker
5. Jag är känslig och redo att höra, identifiera och hantera alla slags känslor
6. Jag möjliggör och erbjuder aktivt tillfällen att diskutera, påverka klimatet och inleda verksamheten
7. Jag stannar upp och granskar mina värderingar, attityder, känslor och åsikter – jag kan stöda klimatansvarsfulla lösningar i mitt arbete även om jag i mitt personliga liv skulle komma fram till andra lösningar
8. Jag är mänsklig och behöver inte vara perfekt – jag erkänner min ofullkomlighet
9. Jag får extra energi från vår föredömlighet och som fostrare från dess allt större betydelse
10. Jag uppmuntrar till kreativa och modiga idéer, vi inspireras av klimatansvarsfulla lösningar som vi prövar tillsammans!

5 Kommunerna som en del av utvecklingen och genomförandet av framtidens delaktighet

Under årens lopp har man turvis varit orolig och turvis ivrig över de ungas delaktighet. Delaktighet är som en hal tvål som det är svårt att få grepp om. Begreppet är omfattande och mångtydigt. Kompetenscentret för ungas delaktighet, som stöds av undervisnings- och kulturministeriet, samordnar forskning och god praxis i anslutning till den finländska delaktigheten. På kompetenscentrets webbplats beskrivs delaktighet på följande sätt:

"Delaktighet omfattar samtidigt både sociala och politiska aspekter. Det innebär tillhörighet och gemenskap, samt att man kan påverka gruppens eller samhällets stämning så att en större grupp individer kan uppleva delaktighet. Samtidigt innebär delaktighet möjligheten att delta i beslutsprocesser och påverka de beslut som fattas i samhället. Delaktighet är något som stärks genom deltagande, det handlar alltså inte om att delaktighet skulle vara någon särskild typ av deltagande. Med delaktighet avses inte enbart deltagandets form eller kvalitet, utan syftar på förhållandet mellan individen och samhället ur ett bredare perspektiv."

På kompetenscentrets webbplats beskrivs delaktighet som

- aktivitet och deltagande,
- intresse för miljön och omgivningen,
- vilja att påverka,
- att ta del av samhällets resurser och möjligheter,
- att hitta sin plats i förhållande till samhällets olika verksamhetssystem samt
- att leva i kontakt med sig själv, sin miljö och det omgivande samhället

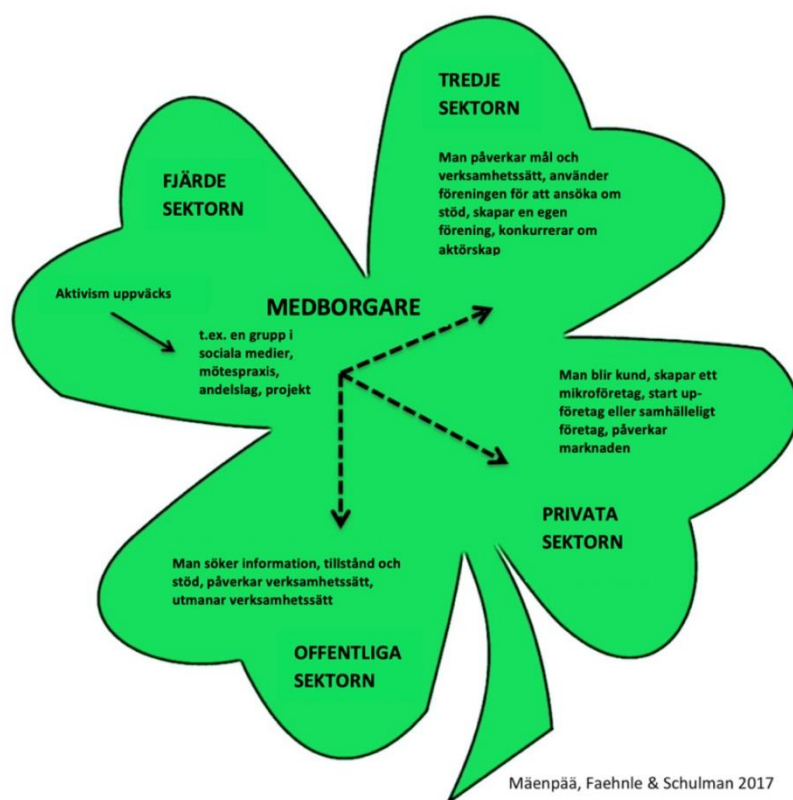
Med tanke på kommunens verksamhet stöder delaktigheten demokratin inte bara vid val utan också i de dagliga sysslorna. För att de dagliga valen ska betjäna så många som möjligt ska det finnas metoder och strukturer att höra kommuninvåarna.

Fjärde sektorn – nytt fält för delaktighet och demokrati

Vårt samhälle har byggt på en stark och effektivt fungerande offentlig sektor, en vinstdrivande privat sektor samt en tredje sektor som fungerar i gränsytan mellan dessa och som är friare reglerad och organiserad. Den tredje sektorn har uppfattats som en slags vagga för delaktighet, där man fått fungera till exempel som frivillig och på ett visst sätt förverkliga sina egna preferenser och önskemål som man nödvändigtvis inte har kunnat göra via den offentliga eller privata sektorn. Individernas delaktighet och självbestämmande har varit bärande krafter i den tredje sektorns verksamhet. Under årens lopp har skiljemurarna mellan dessa tre traditionella sektorer också börjat blandas ihop och delvis överlappa varandra – denna förändring har både försvarats och försökt förhindrats inom

dessa sektorer. Den offentliga sektorn har redan länge anlitat den privata sektorn för att producera lagstadgade tjänster som hör till den. Även organisationerna har till en del blivit tjänsteleverantörer, även om deras historia ofta finns i frivilligverksamheten och den fria medborgarverksamheten. Den privata och tredje sektorn strävar också efter möjligheter till samarbete, även om det fortfarande är ganska småskaligt. Skiljemurarna mellan sektorerna har dock rasat – eller åtminstone har man sträckt sig över dem på båda sidor.

Figur 7. Samhällets fyra identifierade sektorer. (Mäenpää et al. 2017)

Vid sidan av den tredje sektorn har det under de senaste åren uppstått en ny sektor, den fjärde sektorn (figur 7). Detta hänvisar till medborgarsamhällets nya gränssnitt, som bygger på olika plattformar för internet och sociala medier. Den fjärde sektorn gör det möjligt för organisationer och sammanslutningar som ansluter sig till den traditionella tredje sektorn att bygga upp en sammansättning som lättare och ännu friare och oberoende av tid och plats. I dessa virtuella gemenskaper möter, diskuterar och deltar människor. Den viktigaste skillnaden mellan fjärde och tredje sektorn är att den fjärde sektorn inte förutsätter någon hierarkisk beslutsstruktur och tillhörande administrativa skyldigheter. Den fjärde sektorn möjliggör lättare och friare sammanslutningar av likasinnade aktiva medborgare. Dessa sammanslutningars mål och praxis bygger direkt på deltagarna. (Ruuskanen et al. 2020)

De unga – eller över huvud taget någon av oss – uppfattar säkert inte aktivt att vi är en del av den fjärde sektorn när vi deltar i en Facebook-grupp eller en

WhatsApp-hobbygrupp. Varför är den fjärde sektorn och allt detta så intressant och nödvändigt med tanke på delaktighet?

Vilka lärdomar kan man dra av den fjärde sektorns verksamhet?

Kommunerna är intresserade av att engagera unga och där har man också identifierat webbens och de sociala mediernas betydelse när det gäller att lyssna till och engagera unga. Ungdomsarbetet på webben har redan länge utförts vid sidan av det traditionella ungdomsarbetet. Förändringen från traditionellt ungdomsarbete till arbete på webben har inte varit särskilt snabb, utan den har vuxit sakta.

Övergången av de ungas eget liv till webben har säkert varit snabbare i förhållande till hur de traditionella tjänsterna övergått dit. Förändringens lokomotiv har snarare varit globala företag med sina plattformstjänster än traditionella aktörer inom den offentliga sektorn. Detta beskriver egentligen också uppkomsten och utvecklingen av den fjärde sektorn. Människor tar i bruk sådana plattformar och tjänster som byggs upp i dem och som på ett enkelt sätt ger dem mervärde och positivt innehåll i livet. De har någon slags magisk dragningskraft! Här ligger på många sätt den utmaning som kommunernas olika sektorer borde kunna svara på om man vill vara både delaktig och skapa delaktighet.

Den tredje sektorns styrka ligger i att den får människor att delta, av egen fri vilja. Även där "marknadsförs" verksamheten och den presenteras på många olika sätt, men i praktiken är det alltid frivilligt att delta. Den fjärde sektorn för detta ännu längre genom att införa delaktighet i varje ficka eller väska med hjälp av mobila enheter. Den tredje sektorn har redan länge varit en betydande resurs för att öka kommuninvånarnas välbefinnande och därmed också för att stödja kommunens lagstadgade tjänster. Den fjärde sektorn gör det möjligt att producera delaktighet och frivillighet i den digitala tiden och ger därmed olika fördelar för både individer och samhället.

Som vi nämnt tidigare innebär delaktighet möjligheten att delta i beslutsprocesser och påverka de beslut som fattas i samhället. Ett bra exempel på att involvera den nya tiden är Nätparlamentet, som lanserats av det politiska partiet Rörelse Nu. Det är en mobilapplikation genom vilken partiet kan lyssna till människors tankar och idéer samt be dem ta ställning till olika saker mycket snabbt. Det traditionella politiska hörandet sker nu i medborgarnas fickor. Detta erbjuder en genväg jämfört med tidigare då lokalföreningarna var tvungna att vara ute på fältet och ställa frågor om människors tankar, önskemål och idéer. Nu kommer frågan eller begäran om ställningstagande i fickan samtidigt till alla och man kan ge sin egen åsikt med ett par klickar. När man tar bort den politiska agendan från det här exemplet återstår ett modernt sätt att engagera människor som går in i den fjärde sektorns kärna.

Låt oss fundera på detta exempel ur kommunfältets och ungdomsarbetets synvinkel. Målgruppen, de unga, använder redan webbtjänster. Nästan alla har en smarttelefon i fickan och kan använda den mångsidigt. Traditionellt deltagande och föreningsverksamhet kan upplevas som en gammal vana och den nya mobil-

världen är en naturlig del av vardagen. Tänk om det i kommunens ungdomsarbete skulle vara möjligt att få heltäckande och snabb information om vad de unga tänker och vilka saker de uppskattar just då. Om man till exempel vill veta hur ungdomarna skulle använda ett understöd på 5 000 euro för att utveckla sin egen livsmiljö eller vad sommarverksamheten borde innehålla, skulle man få svar snabbt och effektivt. Med ett par välplanerade klick. Låter det inte lockande? På så sätt skulle makten för innehållen stå allt tydligare hos dem som de utvecklas för.

Hur kan man då åstadkomma detta? För det första måste vi ha en naturlig kontakt med de unga antingen med hjälp av en applikation liknande exemplet och som skapats särskilt för ändamålet eller genom att vara genuint närvarande i de tjänster och plattformar där kommunens unga redan finns. När det gäller att motivera ungdomar och väcka intresse är det viktigt att förmedla budskapet att vi verkligen vill höra era åsikter och att vi i demokratins anda också förverkligar de saker som majoriteten önskar. Genom öppen verksamhet förverkligas den ungas delaktighet och man förtjänar deras förtroende. När de unga lär sig att deras åsikter är viktiga deltar de också aktivt. Det förutsätter att vi vuxna tillägnar oss nya verktyg och verksamhetssätt för delaktighet och framför allt att vi avstår från tanken "vi vet vad ni behöver".

Lokaldemokratins nya möjligheter – kommer de att tas i bruk?

Plattformarna för sociala medier möjliggör inofficiell och mycket snabba metoder för hörande. Detta bör inte missförstås, genom dessa kringgår man inte de lagstadgade möjligheterna till hörande. Via sociala medier får användarna av tjänster och innehåll snabbt synpunkter och respons på tjänstemannarbetet.

Varför skulle detta vara viktigt i ungdomsarbetet? Även om kommunernas ungdomsarbete på många sätt är utmärkt når det ändå inte systematiskt fram till en särskilt stor grupp unga i kommunen. Arbetet utförs i ungdomslokaler, på gator, i skolor och naturligtvis också på webben. Många olika slags verksamhetsmiljöer leder till splittrad verksamhet. Enskilda meddelanden som hörts på gatan eller tolkningar som hörts i skolan ger inte en övergripande helhet. Dessutom finns det ofta en tolk – en vuxen – som för budskapet om verksamhetens utveckling vidare.

Det ovan beskrivna idealet om en modell för ungas delaktighet genom mobilapplikationer skulle skapa enhetlighet samt jämlika möjligheter för olika unga att ta ställning med sin egen åsikt och ge en genuin transparens i beslutsfattandet som gäller unga. Det här skulle vara en utmärkt början på en ny typ av delaktighet. Redskapen har vi redan. Det är inte dem det hänger på. Om det inte finns bra och fungerande redskap visar exemplet från det politiska partiet ovan att ett sådant kan skapas och skräddarsys för att stödja de ungas delaktighet i vardagen. Jag utmanar nu kommunerna att börja fundera på om de har viljan att skapa en mobilmodell för unga som möjliggör en ny typ av delaktighet. Det bästa är att ungdomarna säkert vill vara med och skapa den.

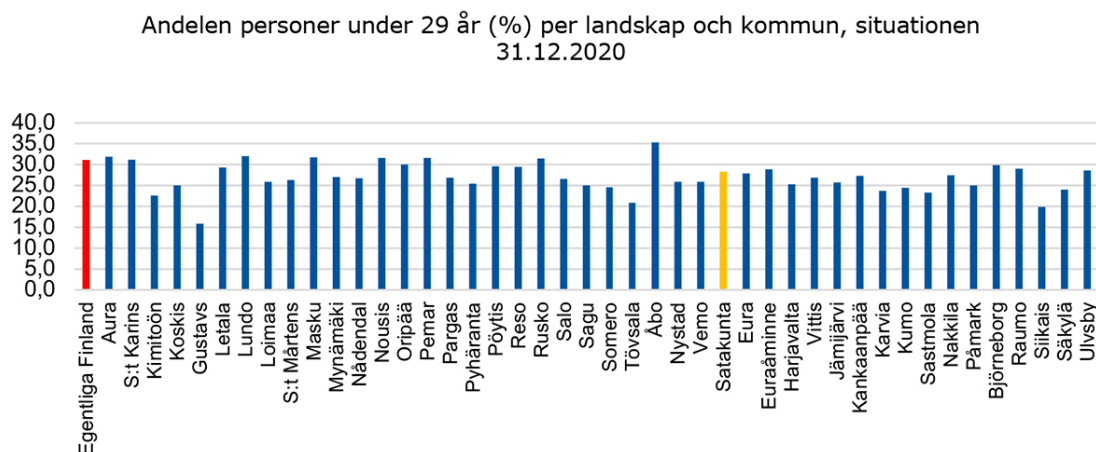
DEL II ÖVERGRIPANDE STATISTIK

6 Barn, unga och barnfamiljer i Satakunta och Egentliga Finland

Ungdomslagen definierar en person som inte har fyllt 29 år som ung (2 § i ungdomslagen). Enligt Statistikcentralens uppgifter bodde det sammanlagt 215 416 personer i Satakunta 31.12.2020, varav 61 001 (28,3 % av invånarna) var unga under 29 år. I Egentliga Finland bodde sammanlagt 481 403 personer, varav 149 847 (31,3 % av befolkningen) var under 29 år. Figur 1 nedan visar andelen personer under 29 år av landskapets och kommunernas befolkning.

De ungas andel av kommunernas befolkning varierar något. Allmänt taget kan man konstatera att cirka 25–30 procent av kommunernas befolkning är unga. I Satakunta representeras ytterligheterna i detta avseende av Siikais kommun (19,9 % under 29 år) och Björneborgs stad (29,9 % under 29 år). I Egentliga Finland är däremot Gustavs kommun (15,8 % under 29 år) och Åbo stad (35,4 %) landskapets ytterligheter när det gäller det proportionella antalet personer under 29 år. Åbo är en stor universitetsstad som drar sig till studerande.

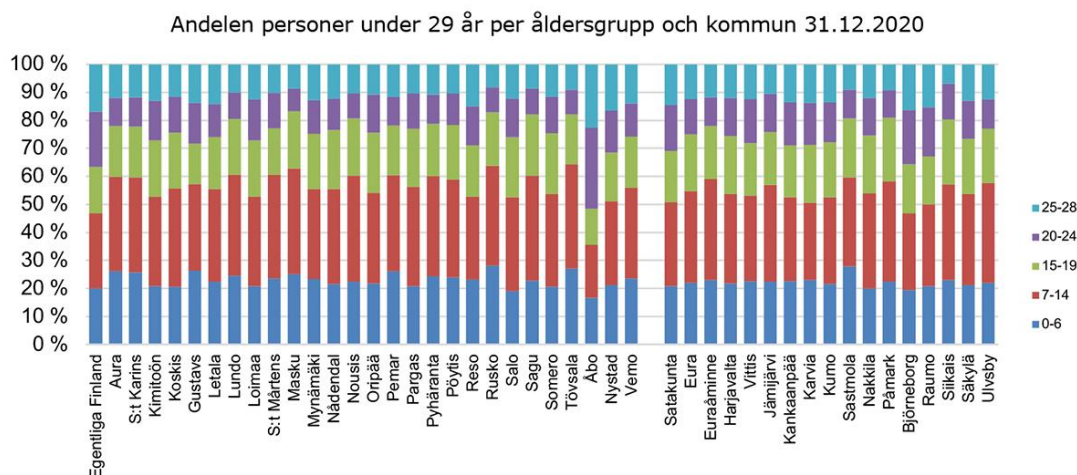
Figur 1. Andelen personer under 29 år (%) av landskapets och kommunens befolkning 31.12.2020. (Statistikcentralen 2021)

I figur 2 nedan granskas åldersgruppsfördelningen mellan personer under 29 år enligt landskap och kommun. I en landskapsvis granskning är skillnaderna inte särskilt stora. I Satakunta framhävs åldersstrukturen av något yngre personer och i Egentliga Finland är den något större bland 20–28-åringar. Men skillnaderna är mycket små. Granskat per kommun fanns det inga s.k. barndominerade kommuner (antalet barn under 14 år över 60 % av 0–28-åringarna) i Satakunta 31.12.2020, även om Sastmola kommun låg nära gränsen. I Björneborg är antalet 0–14-åringar till och med under hälften av antalet unga. I kommunerna i Egentliga Finland syns samma fördelning som i Satakunta. I Tövsala, Masku och

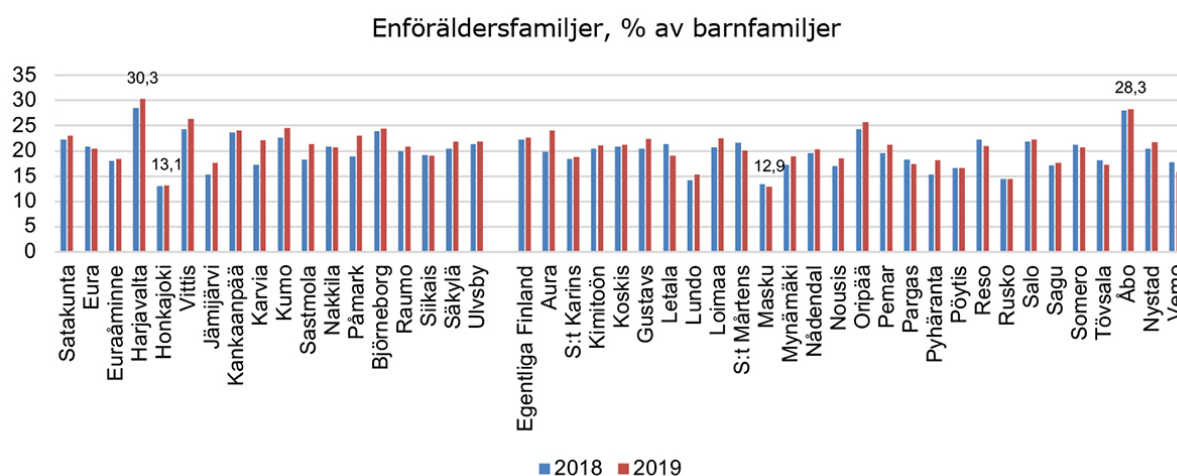
Rusko är över 60 procent av ungdomarna 0–14 år. När barnen växer upp och blir vuxna lämnar många sin hemort för att studera bland annat i Åbo och detta syns också i fördelningen av stadens åldersstruktur. I Åbo är den proportionella andelen 0–14-åringar klart lägst i hela landskapet, cirka 35 procent. Även andelen 15–19-åringar är fortfarande ganska liten, men andelen 20–28-åringar är redan klart störst i landskapet, eftersom unga flyttar till Åbo för att arbeta och studera.

Figur 2. Personer under 29 år enligt åldersgrupp 31.12.2010. (Statistikcentralen 2021)

I slutet av 2019 fanns det 128 067 familjer i Egentliga Finland och 59 534 familjer i Satakunta. Dessa omfattade alla typer av familjer, dvs. gifta par eller samboende, antingen med eller utan barn. I Egentliga Finland fanns 68 287 gifta eller samboende par utan barn (53,3 % av alla familjer) och i Satakunta 32 816 (55,1 % av alla familjer).

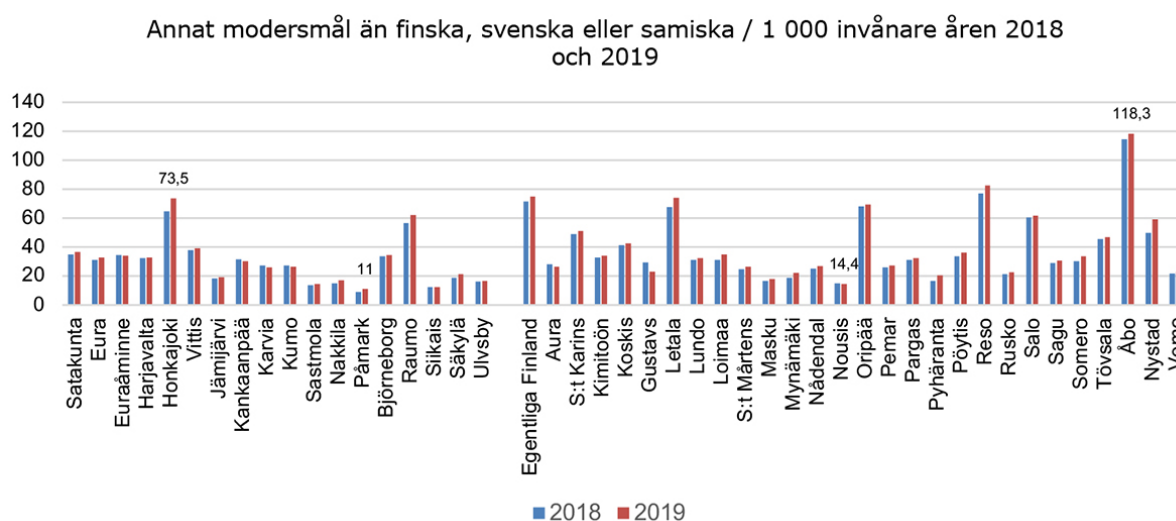
Figur 3. Andelen enföräldersfamiljer av alla barnfamiljer 2018 och 2019. (Sotkanet 2021)

I Egentliga Finland fanns 44 240 gifta eller samboende par med barn (34,5 % av alla familjer) och i Satakunta 19 561 (32,9 % av alla familjer). Enföräldersfamiljer i Egentliga Finland uppgick till 15 540 (12,1 % av alla familjer) och i Satakunta till 7 157 (12 % av alla familjer). I figur 3 på föregående sida presenteras andelen enföräldersfamiljer av alla barnfamiljer kommunvis åren 2018 och 2019. I Egentliga Finland finns det flest enföräldersfamiljer i Åbo (28,3 %) och minst i Masku (12,9 %). I Satakunta finns flest familjer med ett barn i Harjavalta (30,3 %) och minst i Honkajoki (13,1 %).

Figur 4 beskriver andelen personer med ett annat modersmål än finska, svenska eller samiska. I Egentliga Finland är andelen personer med ett annat språk klart större än i Satakunta. I Satakunta är andelen som talar något annat språk inte störst i landskapets största stad Björneborg, utan andelen är tydligt större i Honkajoki och Raumo. I Egentliga Finland är Åbo den klart mest flerspråkiga kommunen i landskapet. Av landskapets små kommuner urskiljer sig Oripää kommun också med en klart proportionellt större andel av personer med annat modersmål.

Figur 4. Annat modersmål än finska, svenska eller samiska åren 2018 och 2019. (Sotkanet 2021)

7 En översikt över kommunernas tjänster och resursfördelning inom ungdomsarbete

Ungdomsarbete och ungdomspolitik tillhör kommunens uppgifter. Innehållet i anslutning till dessa definieras i ungdomslagen. Ungdomslagen förpliktar kommunerna att sörja för den pedagogiska handledningen av unga, verksamhetslokaler och hobbymöjligheter för unga, informations- och rådgivningstjänster, stöd till ungdomsföreningar och andra ungdomsgrupper, motions- och kultureller samt internationell och mångkulturell ungdomsverksamhet, miljöfostran för unga

samt vid behov verkstäder för unga eller andra verksamhetsformer som lämpar sig för lokala förhållanden och behov. Även om dessa frågor regleras i lag får kommunerna själva besluta på vilket sätt de genomför dessa tjänster. Anvisningar om ordnandet har dock getts enligt vilka tjänsterna i fråga ska genomföras som regionalt och sektorsövergripande samarbete samt i samarbete med unga och organisationer. (UKM 2016)

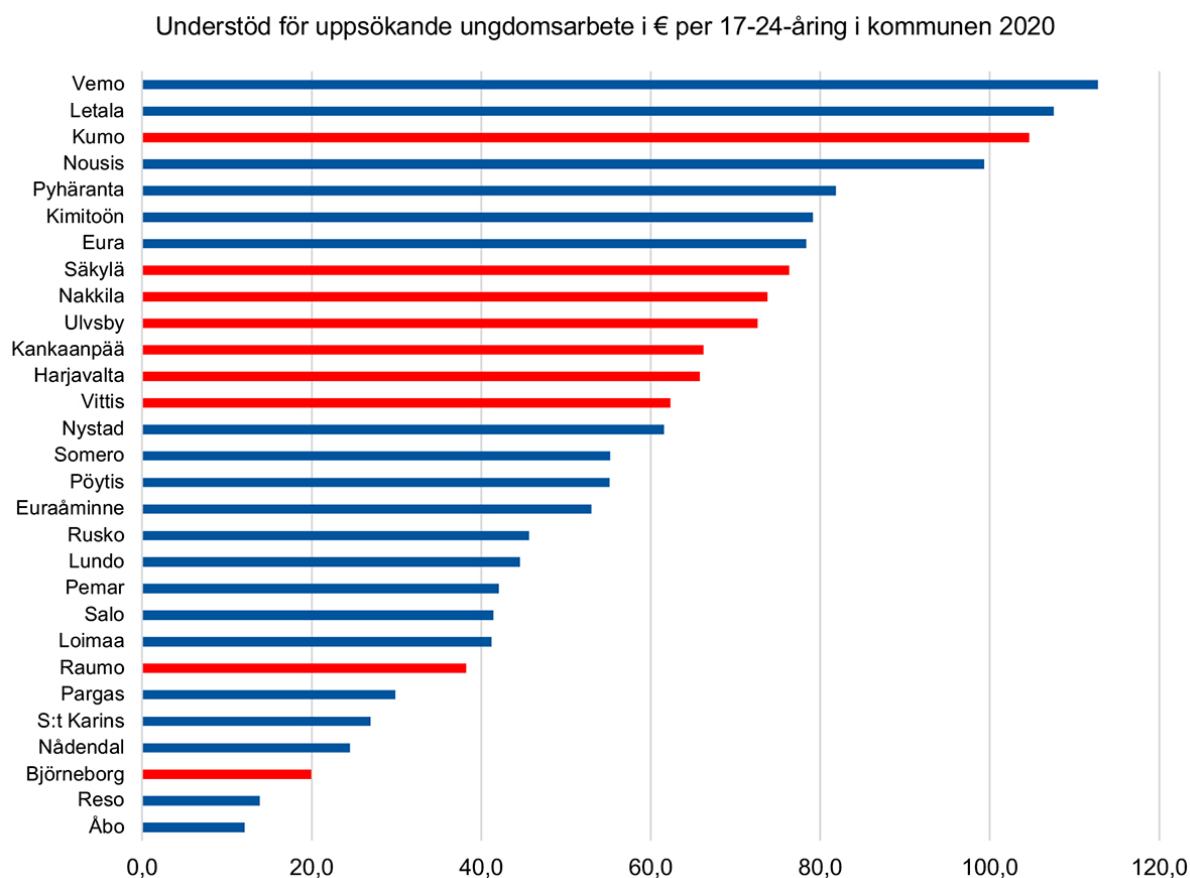
Kommunerna får statsandelar för fullgörandet av ovan nämnda lagstadgade uppgifter. Varje kommuns statsandel beräknas på basis av kommunens pris per enhet för en invånare under 29 år och som fastställs årligen i statsbudgeten. Enligt Finlands Kommunförbund utgör statsandelen 4,1 procent av kommunernas driftskostnader för ungdomsväsendet. Dessutom stöds kommunernas ungdomsarbete också genom andra statsunderstöd, såsom understöd för uppsökande ungdomsarbete samt anslag för byggande av ungdomslokaler och informations- och rådgivningstjänster för unga (UKM 2016).

7.1 Resurser för uppsökande ungdomsarbete

För det uppsökande ungdomsarbetet beviljades sammanlagt 14 884 432 euro i statsunderstöd för 2020, varav 1 677 250 euro till Regionförvaltningsverket i Sydvästra Finlands område. Summan omfattar 120 000 euro för svenskspråkigt uppsökande arbete. Till landskapet Satakunta beviljades sammanlagt 564 000 euro i understöd. Egentliga Finland beviljades 1 113 250 euro i understöd. Understöd beviljas enligt antalet årsverken som ansöks för uppsökande ungdomsarbete. För 2020 beviljades 30 000 euro per årsverke. Med de understöd som beviljades Satakunta fick man sammanlagt 18,8 årsverken för det uppsökande ungdomsarbetet år 2020. På motsvarande sätt fick Egentliga Finland 37,1 årsverken.

I figur 5 presenteras statsunderstöden för uppsökande ungdomsarbete som beviljats 2020 per kommun i förhållande till antalet unga under 17–24 år i kommunen. Små landsbygdskommuner med förhållandevis färre unga får betydligt fler euro per ung person. Satakuntas medelvärde för understöd för uppsökande ungdomsarbete år 2020 är 37 euro per en ung person i åldern 17–24 år. Variationen inom landskapet är dock stor. I Kumo är understödet för uppsökande ungdomsarbete drygt 95 euro för varje ung person i åldern 17–24 år när det i Björneborg är ca 20 euro. I Egentliga Finland är landskapets medelvärde för det uppsökande ungdomsarbetet 23 euro för varje 17–24-åring. Ytterligheterna i Egentliga Finlands understöd per ung person finns i Vemo (112 euro/ung person) och Åbo (12 euro/ung person).

Figur 5. Understöd för uppsökande ungdomsarbete i euro fördelat mellan alla berörda kommuner och i förhållande till kommunens 17–24-åriga unga. (Ungdomsstatistik 2021)

7.2 Resurser för ungdomsverkstäder

För år 2020 beviljades sammanlagt 16,1 miljoner euro i understöd för ungdomsverkstäder i Finland. Regionförvaltningsverket i Sydvästra Finlands område fick 2,1 miljoner euro av detta understöd. Satakunta landskap beviljades 1 045 000 euro i understöd till ungdomsverkstäder. På motsvarande sätt beviljades Egentliga Finland 1 118 000 euro för 2020. Om summorna ställs i proportion till antalet 15–28-åringar i landskapet, fick varje ung invånare i Satakunta cirka 34,8 euro för verkstadsverksamheten och varje ung person i Egentliga Finland ca 14 euro. I tabell 1 sammanställs de understöd som ungdomsverkstäderna fått per kommun för år 2020.

Tabell 1. Understöd för ungdomsverkstäder 2020 per kommun. (Ungdomsstatistik 2021)

Understöd för ungdomsverkstäder 2020			
Kommun	Understöd (€)	Kommun	Understöd (€)
Eura	55 000	Koskis	10 000
Euraåminne	30 000	Letala	45 000
Harjavalta	70 000	Lundo	180 000
Vittis	60 000	Loimaa	75 000
Kankaanpää	150 000	Virmo	45 000
Kumo	50 000	Nådendal	40 000
Nakkila	75 000	Pemar	30 000
Sastmola	25 000	Pöytis	25 000
Påmark	20 000	Reso	155 000
Björneborg	185 000	Salo	105 000
Raumo	225 000	Somero	30 000
Säkylä	50 000	Åbo	343 000
Ulvby	50 000	Nystad	35 000
Satakunta	1 045 000	Egentliga Finland	1 118 000
Sydvästra Finland totalt 2 163 000 euro			

7.3 Resurser för lokal hobbyverksamhet för barn och unga

Av finansieringen av statens ungdomsarbete beviljades 3 027 904 euro i understöd för lokal hobbyverksamhet för barn och unga för 2020. Summan har hållits på samma nivå i flera år. Inom Regionförvaltningsverket i Sydvästra Finlands område delades sammanlagt 470 774 euro ut i understöd. Av denna summa beviljades 165 800 euro till Satakunta och 304 974 euro till Egentliga Finland. Tabell 2 nedan visar understödsbeloppen för lokal hobbyverksamhet för barn och unga som delats ut per kommun för 2020.

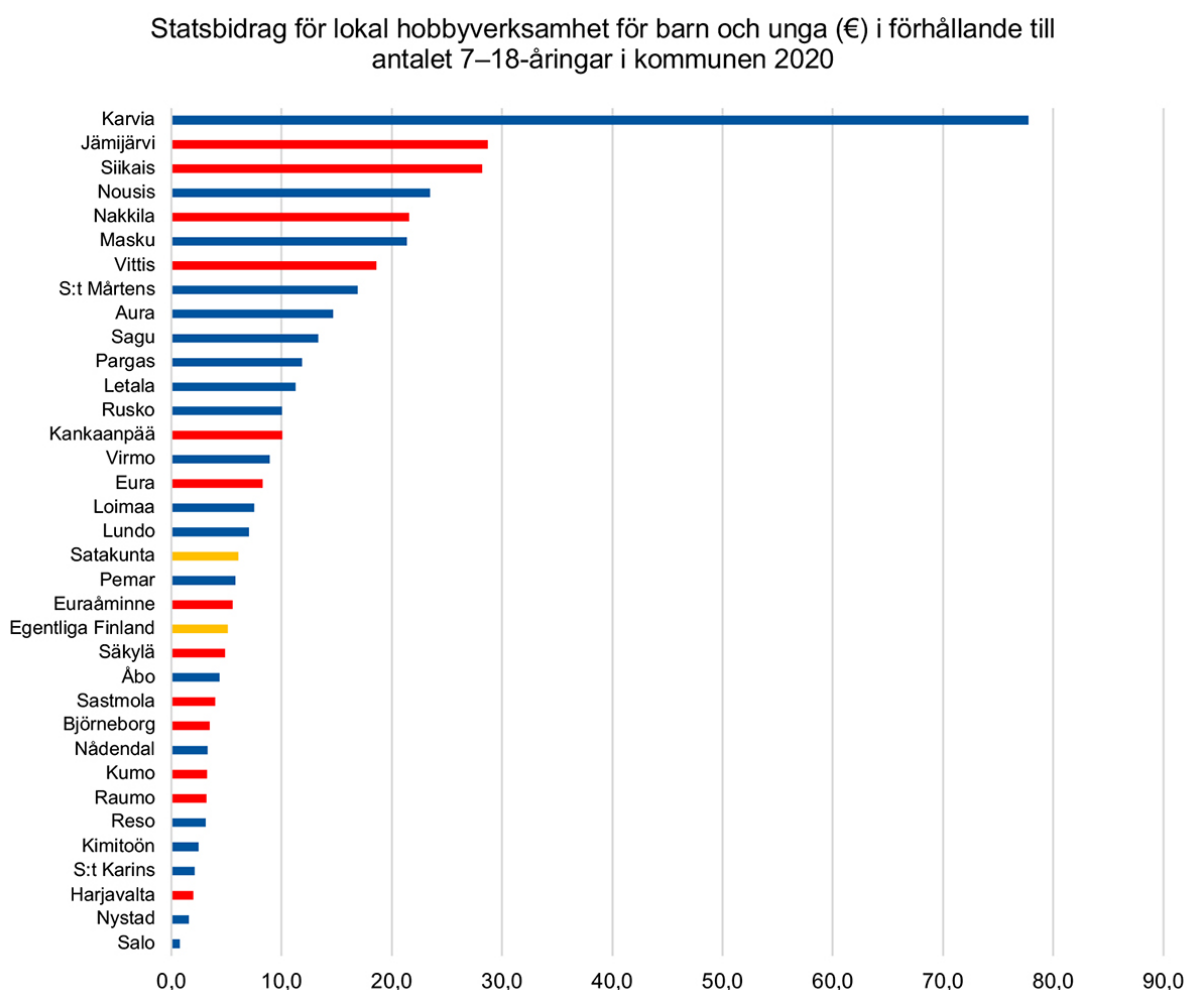
Tabell 2 Stöd för lokal klubb- och hobbyverksamhet för barn och unga per kommun för 2020. (Ungdomsstatistik 2021)

Understöd för lokal hobbyverksamhet för barn och unga 2020			
Kommun	Understöd €	Kommun	Understöd €
Eura	13 200	Aura	90 00
Euraåminne	7 900	S:t Karins	11 000
Harjavalta	1 700	Kimitoön	1 800
Vittis	22 500	Letala	13 500
Jämijärvi	6 400	Lundo	24 000
Kankaanpää	15 800	Loimaa	14 700
Karvia	18 900	S:t Mårtens	4 600
Kumo	2 600	Masku	35 870
Sastmola	1 400	Virmo	8 900
Nakkila	16 000	Nådendal	8 690
Björneborg	36 000	Nousis	19 000
Raumo	15 400	Pemar	9 900
Siikais	4 200	Pargas	25 600
Säkylä	3 800	Reso	9 950
		Rusko	10 400
		Salo	5 200
		Sagu	5 600
		Åbo	84 464
		Nystad	2 800
Satakunta	165 800	Egentliga Finland	304 974

Understödens överlägsna belopp i euro i Åbo, som visas i tabell 2, ställer sig emellertid i en annan relation när det årliga understödet granskas i anslutning till

antalet 7–18-åringar i kommunen (figur 6). Överlägset mest understöd för hobbyverksamhet per ung person beviljades till Karvia kommun, där varje ung person i kommunen fick nästan 80 euro. Den andra ytterligheten representeras av Salo, där motsvarande summa var 0,7 euro per ung person.

Figur 6. Stöd för lokal hobbyverksamhet för barn och unga 2020 i förhållande till antalet 7–18-åringar i kommunen. (Ungdomsstatistik 2021)

8 Sysselsättning och utbildning

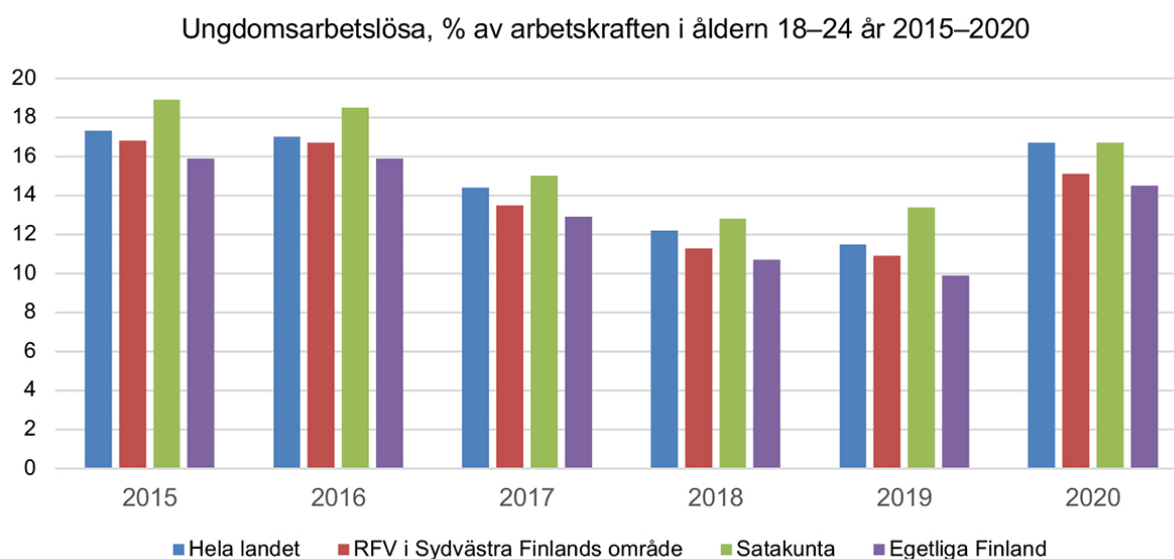
Finlands ekonomi som en del av Europeiska unionen och den globala ekonomiska politiken är beroende av många olika faktorer. Som ett litet och exportdrivet land återspeglas förändringarna i världsekonomin också hos oss. Visserligen har också den finländska ekonomiska politiken och regionalpolitiken en egen betydelse särskilt i fråga om ortsspecifika sysselsättningsvariationer och hur de kan besvaras, trots att marknaden och dess fluktuationer påverkar oss även här i Norden. Finland har redan i flera år vuxit uttryckligen i tillväxtcentra och randområdena har ofta hamnat utanför, eftersom centrumerna lockar arbetskraft med arbetsplatser.

Utöver sysselsättningssiffrorna reflekteras detta även i de kommunspecifika försörjningskvoterna, som behandlas närmare i punkt 10.4.

8.1 Sysselsättningsutveckling

Figur 7 nedan visar förändringar i arbetslösheten bland unga, 18–24-åringar, under de senaste fem åren i hela landet, Regionförvaltningsverket i Sydvästra Finland samt i landskapen Satakunta och Egentliga Finland. Genom hela linjen kan man se att ungdomsarbetslösheten fortsatte att minska stadigt mellan 2015 och 2019. I Satakunta skedde en vändning uppåt redan 2019 och i alla andra till och med rejält år 2020. Figur 7 visar väl hur coronapandemin påverkat arbetslösheten. Många unga arbetar bland annat inom servicebranscherna och restaurangverksamheten, som särskilt påverkades av coronaåtgärderna. Figur 7 visar också olikheterna i landskapens situation. I Satakunta har ungdomsarbetslösheten varit klart större under de senaste fem åren än i Egentliga Finland. Den förhållandevis goda situationen i Egentliga Finland i förhållande till genomsnittet i hela landet leder till att Regionförvaltningsverket i Sydvästra Finlands område i sin helhet har ett något bättre läge än genomsnittet för hela landet.

Figur 7. Ungdomsarbetslösa i åldern 18–24 år av motsvarande arbetskraft 2015–2020 (Sotkanet 2021).

I tabell 3 presenteras de kommunspecifika arbetslöshetssiffrorna för unga under 25 år och 25–28-åringar i december 2019 och 2020. I tabellen anges med grönt sådana kommuner där den årliga förändringen är positiv och med rött där situationen har försämrats. Genom att granska tabellen märker man att det finns betydligt fler röd färg, vilket innebär att trenden i många kommuner har försämrats. Coronapandemins

Tabell 3 Arbetslösa ungdomar under 25 år samt i åldern 25–28 år per kommun 2019 och 2020. (TEM 2021)

	Arbetslösa under 25 år				Arbetslösa 25–28-åringar			
	2019	Differens, antal	Differens-%	2020	2019	Differens, antal	Differens-%	2020
Eura	42	-24	-57,1	66	43	-7	-16,3	50
Euraåminne	30	-9	-30,0	39	26	0	0,0	26
Harjavalta	52	-2	-3,8	54	32	-4	-12,5	36
Vittis	31	-24	-77,4	55	26	-11	-42,3	37
Jämijärvi	7	-3	-42,9	10				
Kankaanpää	106	-16	-15,1	122	65	-2	-3,1	67
Karvia	10	-4	-40,0	14	9	1	11,1	8
Kumo	34	-11	-32,4	45	28	-2	-7,1	30
Sastmola	8	0	0,0	8				
Nakkila	32	1	3,1	31	19	-6	-31,6	25
Påmark	10	-5	-50,0	15	5	-3	-60,0	8
Björneborg	786	-42	-5,3	828	591	-107	-18,1	698
Raumo	227	-3	-1,3	230	166	-15	-9,0	181
Siikais	7	-1	-14,3	8				
Säkylä	21	-8	-38,1	29	21	-3	-14,3	24
Ulvsky	84	-4	-4,8	88	46	-21	-45,7	67
Satakunta	1487	-155	-10,4	1642	1077	-180	-16,7	1257
Aura	12	1	8,3	11	5	-10	-200,0	15
S:t Karins	110	-46	-41,8	156	91	-48	-52,7	139
Koskis	6	-9	-150,0	15				
Kimtoön	19	-7	-36,8	26	14	-5	-35,7	19
Letala	50	12	24,0	38	51	19	37,3	32
Lundo	61	-46	-75,4	107	40	-44	-110,0	84
Loimaa	72	-49	-68,1	121	55	-25	-45,5	80
Pargas	45	-17	-37,8	62	27	-15	-55,6	42
S:t Märten	11	2	18,2	9				
Masku	35	-16	-45,7	51	19	-11	-57,9	30
Virmo	44	6	13,6	38	21	-1	-4,8	22
Nådendal	85	-26	-30,6	111	49	-43	-87,8	92
Nousis	14	-7	-50,0	21	8	-6	-75,0	14
Pemar	38	-21	-55,3	59	27	-14	-51,9	41

	Arbetslösa under 25 år				Arbetslösa 25–28-åringar			
	2019	Differens, antal	Differens-%	2020	2019	Differens, antal	Differens-%	2020
Pyhärinta					6	-5	-83,3	11
Pöytis	31	5	16,1	26	16	-14	-87,5	30
Reso	133	-66	-49,6	199	109	-58	-53,2	167
Rusko	22	-9	-40,9	31	11	-8	-72,7	19
Salo	348	-79	-22,7	427	210	-59	-28,1	269
Sagu	11	-1	-9,1	12	6	-4	-66,7	10
Somero	30	-15	-50,0	45	24	-5	-20,8	29
Åbo	1345	-577	-42,9	1922	1417	-800	-56,5	2217
Nystad	170	84	49,4	86	188	123	65,4	65
Vemo	10	5	50,0	5	6	-1	-16,7	7
Egentliga Finland	2702	-876	-32,4	3578	2400	-1034	-43,1	3434

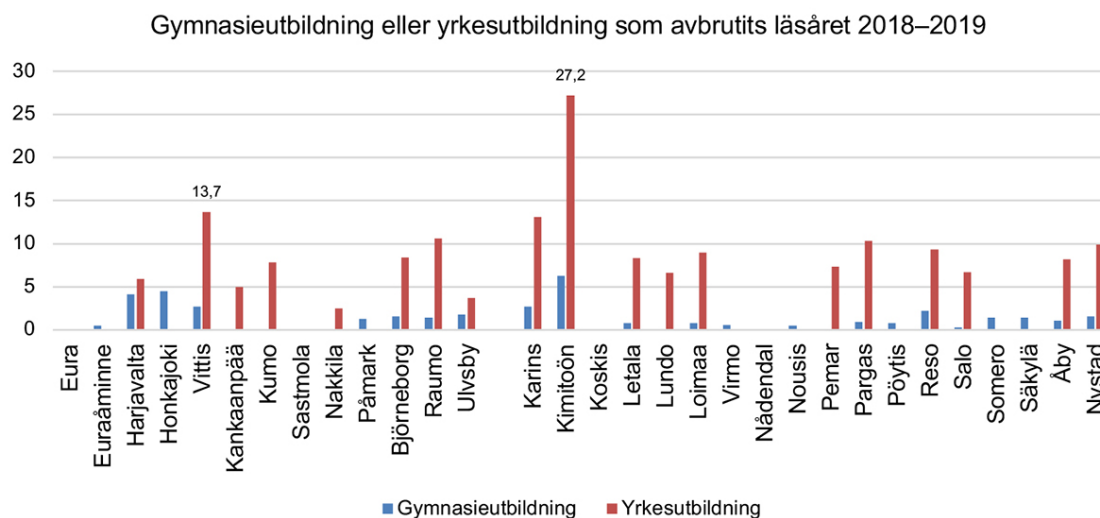
effekt på sysselsättningen återspeglas tydligt. I rapporten från 2019 var situationen mycket annorlunda och då fanns det fler kommuner markerade med grönt än med rött.

Antalet arbetslösa unga under 25 år var 10,4 procent fler i Satakunta i december 2020 än i december 2019. I Egentliga Finland var förändringen till och med ännu större, en försämring på upp till 32,4 procent. I Satakunta innebar försämringen 155 och i Egentliga Finland 876 fler arbetslösa ungdomar. När man granskar arbetslösa unga i åldern 25–28 år är förändringen ännu större i Satakunta, 16,7 procent fler arbetslösa i december 2020 än i december 2019. I Egentliga Finland var försämringen förstummande, 43,1 procent. För Satakunta innebar förändringen 180 fler arbetslösa unga och i Egentliga Finland 1 034. I en granskning av kommunerna märker man att även små kvantitativa förändringar i små kommuner leder till mycket stora procentuella svängningar.

8.2 Utbildning på andra stadiet

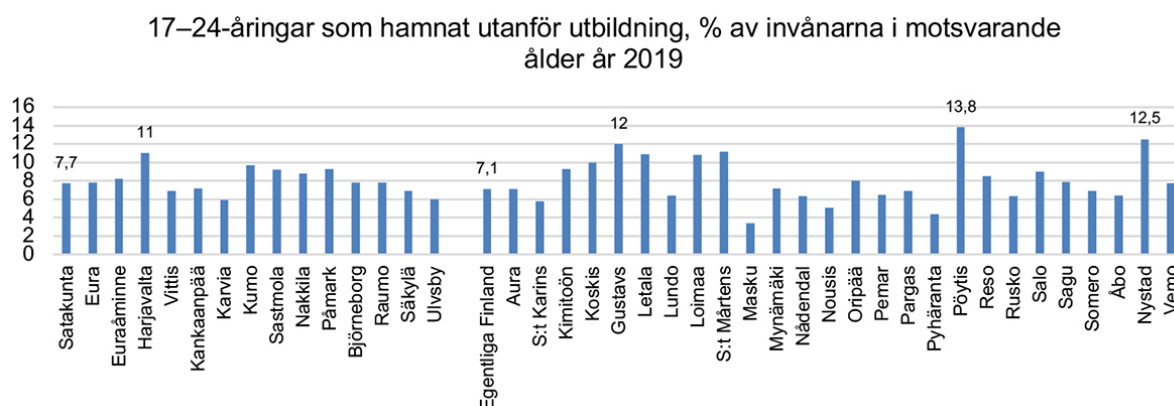
I figur 8 nedan sammanställs andelen personer som helt avbrutit gymnasie- eller yrkesutbildningen under läsåret 2018–2019. I proportion till de som inlett utbildningen är det betydligt mer sällsynt att avbryta en gymnasieutbildning än en yrkesutbildning. I fråga om de som avbrutit gymnasie- eller yrkesutbildningen framhävs i figur 8 Kimitoön, där 6,3 procent av ungdomarna avbröt gymnasieutbildningen och 27,2 procent avbröt yrkesutbildningen under läsåret 2018–2019. I en liten kommun blir proportionella förändringar lätt stora. I övrigt avbröt ca 10 procent yrkesutbildningen per kommun och gymnasieutbildningen av några procent.

Figur 8. Avbröt en utbildning som leder till examen helt och hållet, % av de som inlett utbildningen läsåret 2018–2019. (Statistikcentralen 2021)

I figur 9 presenteras för 2019 andelen 17–24-åringar per kommun som hamnat utanför utbildning i förhållande till befolkningen i samma ålder. Med personer som hamnat utanför utbildning avses personer som under året i fråga inte är studerande eller som inte har någon examenskod, dvs. ingen utbildning efter grundskolan. När figuren granskas märker man att skillnaderna mellan landskapen inte är stora; i Egentliga Finland var 7,1 procent utanför utbildning 2019 och i Satakunta 7,7 procent i förhållande till befolkningen i samma ålder. Granskningen per kommun visar dock en betydande kommunspecifik variation. Kommuner där 12 procent eller mer hamnat utanför utbildning 2019 var Gustavs, Nystad och Pöytä. I Satakunta fanns det däremot inte en enda kommun där över 12 procent skulle ha hamnat utanför utbildning, även om Harjavalta 11 procent inte var långt ifrån.

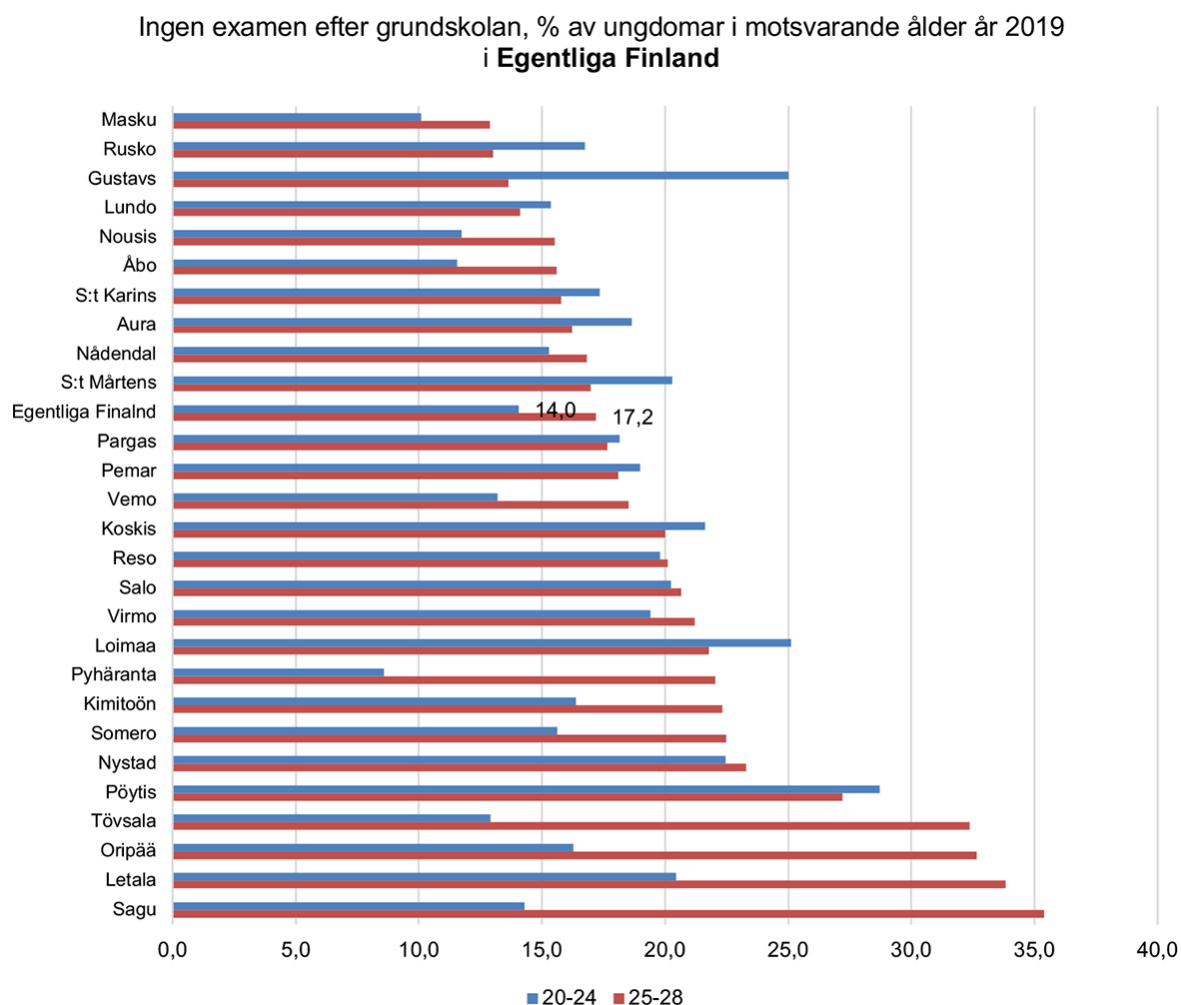
Figur 9. 17–24-åringar som hamnat utanför utbildning, % av ungdomarna i motsvarande ålder 2019. (Sotkanet 2021)

I figurerna 10 och 11 presenteras unga utan examen efter grundskolan i förhållande till befolkningen i motsvarande ålder 2019. I figurerna har 20–24- och 25–

28-åringar separerats landskapsvis i egna grupper. När man granskar landskapens medelvärden finns det knappt några skillnader mellan 25–28-åringar, men för 20–24-åringar är situationen i Egentliga Finland 2,4 procent bättre än i Satakunta. I Satakunta var 16,4 procent av 20–24-åringarna utan examen efter grundskolan och 17,8 procent av 25–29-åringarna 2019. På motsvarande sätt var 14 procent av 20–24-åringarna i Egentliga Finland och 17,2 procent av 25–28-åringarna utan examen efter grundskolan 2019.

Figur 10. Unga utan examen efter grundskolan i Egentliga Finland i förhållande till befolkningen i motsvarande ålder 2019. (Statistikcentralen 2021)

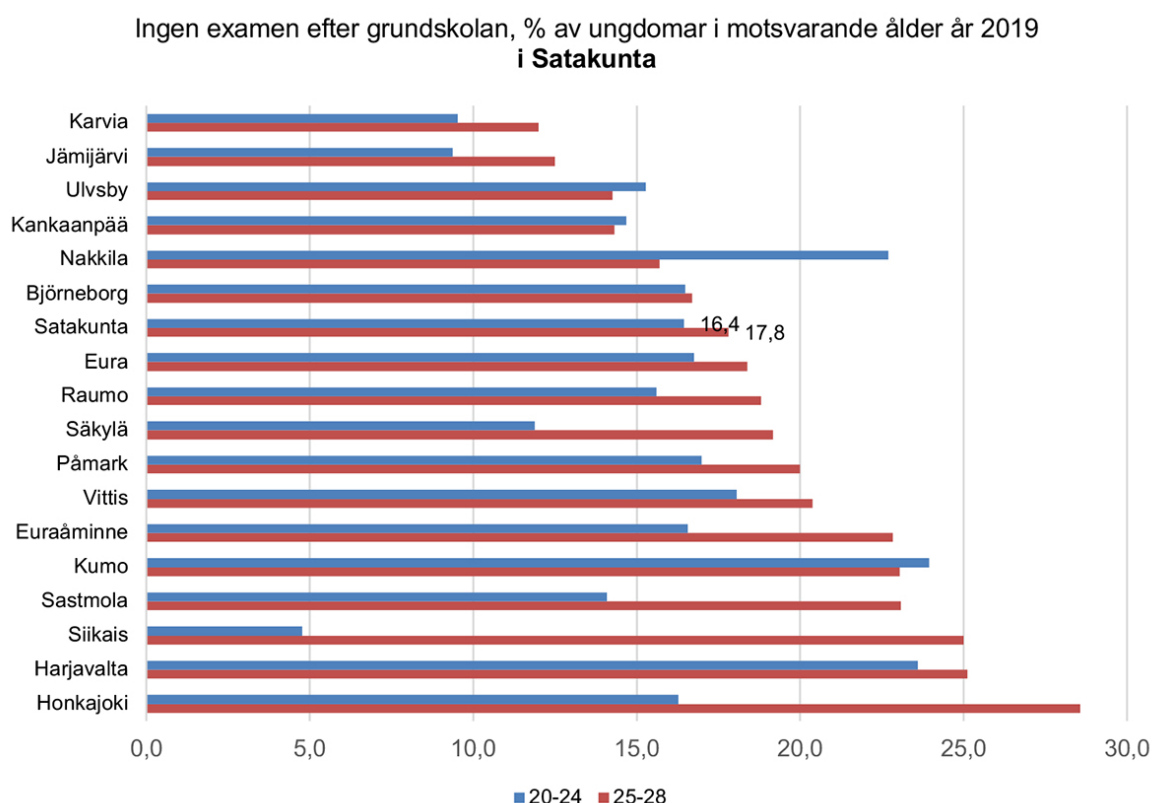

Skillnaderna mellan åldersgrupperna är relativt små när man granskar landskapen, men granskat per kommun är de många – och stora. Även inom kommunerna är skillnaderna mellan åldersgrupperna stora. Siikais kommun i Satakunta har haft en intressant situation. I fråga om 20–24-åringar var situationen år 2019 bäst i landskapet, endast 4,8 procent saknade examen efter grundskolan, men samtidigt var situationen bland 25–28-åringarna bland de svagaste i landskapet, upp till 25 procent av denna åldersklass saknade examen efter

grundskolan. Man måste dock komma ihåg att i en liten kommun kan de procentuella förändringarna lätt bli stora på grund av de små åldersgrupperna och det kan finnas många årliga variationer.

För Egentliga Finlands del var den bästa situationen för 20–24-åringar liksom året innan i Pyhärinta (8,6 %) och för 25–28-åringar i Masku (12,9 %). Som helhet placerade sig Masku klart bättre än andra kommuner i landskapet. När man granskar hela Sydvästra Finland var situationen bland 20–24-åringar fortfarande sämst i Pöytis (28,7 %) – även i statistiken för 2017 var situationen ungefär densamma. I fråga om 25–29-åringar var situationen 2017 sämst i Oripää (38 %), men där hade nu situationen förbättrats något och den sämsta situationen i Sydvästra Finland var i Sagu (35,4 %).

Figur 11. Unga utan examen efter grundskolan i Satakunta i förhållande till befolkningen i motsvarande ålder 2017. (Statistikcentralen 2021)

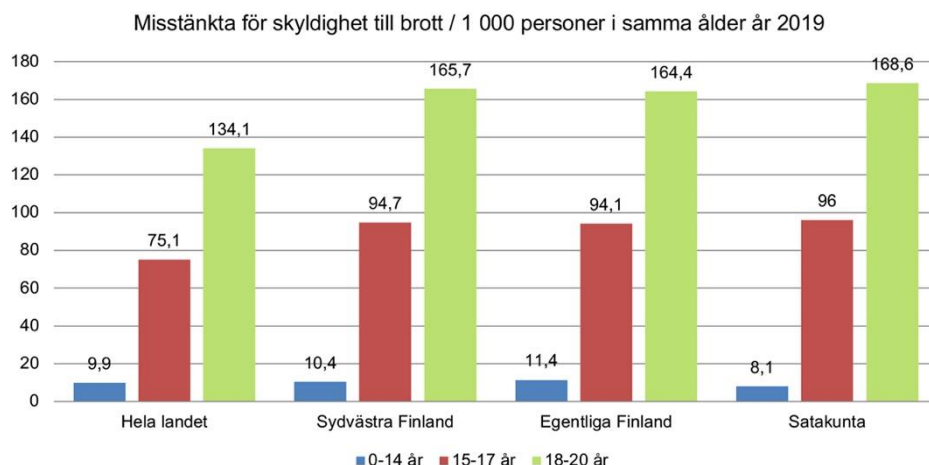

9 Ungdomar och brottslighet

Nationellt sett (figur 12) finns det inom Regionförvaltningsverket i Sydvästra Finland fler misstänkta för brott i varje åldersklass än i landet i genomsnitt. Vid granskningen av landskapen finns det i Satakunta något fler personer i åldern 15–17 år och personer i åldern 18–20 år som misstänks vara skyldiga till brott än i Egentliga Finland, men skillnaderna är sammantaget små. När det gäller

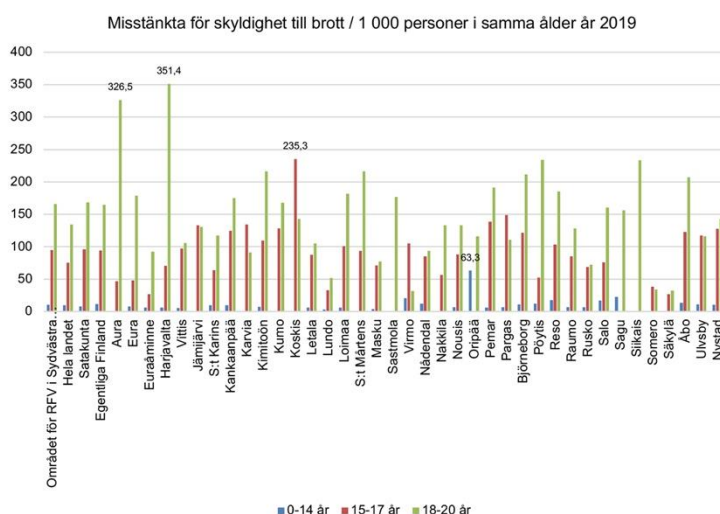
barn, dvs. 0–14-åringar, finns det fler brottsmisstänkta i Egentliga Finland än i Satakunta.

Figur 12. Misstänkta för skyldighet till brott per 1 000 personer i motsvarande ålder 2019. (Sotkanet 2021)

Figur 13 nedan visar kommunspecifika uppgifter om barn och unga som misstänks vara skyldiga till brott utifrån tre olika åldersgruppsindelningar. När man granskar kommunspecifik statistik bör man beakta att brott registreras enligt gärningsplats. Samma person kan vara misstänkt för samma eller olika brott flera gånger under samma år. Om en person till exempel misshandlar två personer införs två misstänkta i statistiken även om gärningsmannen skulle ha varit en och samma person (Sotkanet 2021). Med andra ord beskriver figur 13 även kommuner där brott begås i förhållande till barn och unga i motsvarande ålder i kommunen.

Figur 13. Personer under 20 år som misstänks vara skyldiga till brott enligt åldersgrupp och kommun. (Sotkanet 2021)

När det gäller barn (0–14-åringar) är Oripää kommun ett intressant undantag 2019, eftersom den skiljer sig från gruppen med en betydligt större andel brottsmisstänkta. Antalet är undantagsvis större än andelen 15–17-åringar i flera

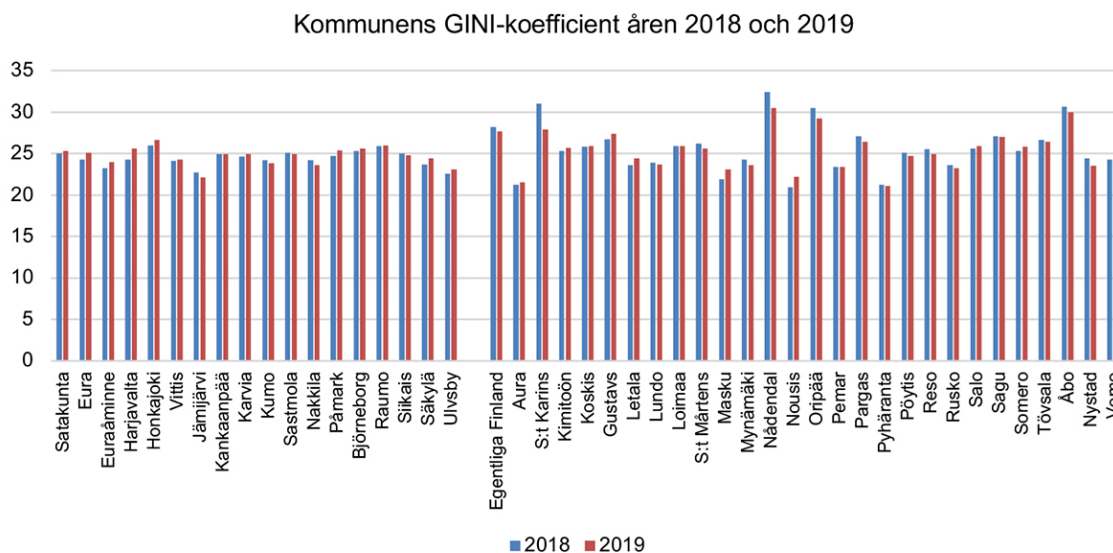
andra kommuner. I fråga om unga finns motsvarande undantag i den lilla kommunen Koskis, där andelen 15–17-åringar som misstänks för brott är många gånger större än genomsnittet i landskapet. Här är det bra att igen komma ihåg att antalen ställs i proportion till 1 000 personer i samma ålder, alltså kan man i små kommuner i några enskilda fall komma fram till stora relativa incidenstal. I fråga om unga vuxna, dvs. 18–20-åringar i Satakunta, är incidensen störst i Harjavalta. För Egentliga Finlands del är situation motsvarande i Aura kommun.

10 Barnfamiljers välbefinnande

10.1 Inkomstskillnader

I figur 14 presenteras Gini-koefficienten, som är det vanligaste nyckeltalet som beskriver inkomstskillnader, för kommunerna i Satakunta och Egentliga Finland. Ju större värde Gini-koefficienten får i kommunen, desto ojämnare är inkomsterna fördelade. Det maximala värdet för Gini-koefficienten är ett. Då får den inkomsttagare som har de högsta inkomsterna alla inkomster. Det lägsta möjliga värdet på Gini-koefficienten är 0, varvid alla inkomsttagares inkomster är lika stora. I tabellen nedan används värdeskalen 0–100 för att lyfta fram skillnader.

Figur 14. Kommunens Gini-koefficient för 2018 och 2019 (Sotkanet 2021).

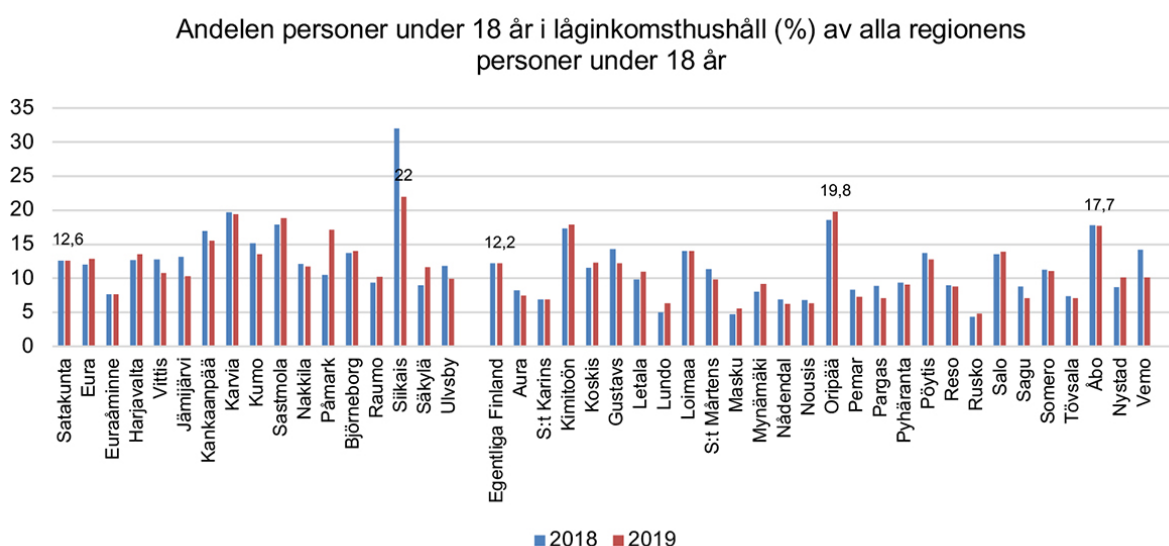
Figur 14 visar att de årliga variationerna i Gini-koefficienten per kommun – med beaktande av skalan – inte är särskilt stora. Enskilda förändringar på individnivå sätter inte Gini-koefficienten i gungning, men mer omfattande förändringar i arbetslösheten och andra dylika förändringar reflekteras i statistiken. Skillnaderna mellan kommunerna i Egentliga Finland är större än i Satakunta. I Egentliga Finland fördelas inkomsterna jämnast i Pyhäranta, Aura och Nousis kommuner, där skillnaden till landskapens medelvärde är cirka 6 enheter. De största skillnaderna i inkomstfördelningen i hela Sydvästra Finland finns i Nådendal, S:t Karins,

Oripää kommun och Åbo. I alla dessa fall har skillnaderna dock minskat något jämfört med föregående år.

10.2 Barnfamiljers utkomst

Ungdomars och barnfamiljers utkomst är på många sätt en viktig faktor i barns, ungas och familjers välbefinnande. Även om pengar inte direkt påverkar välbefinnandet har de en betydande inverkan på bland annat ungdomars fritidsverksamhet. Tidigare hade de också betydelse för att möjliggöra utbildning, men övergången till avgiftsfri utbildning på andra stadiet bidrar till att minska denna faktor som tidigare medförde skillnader i utbildning.

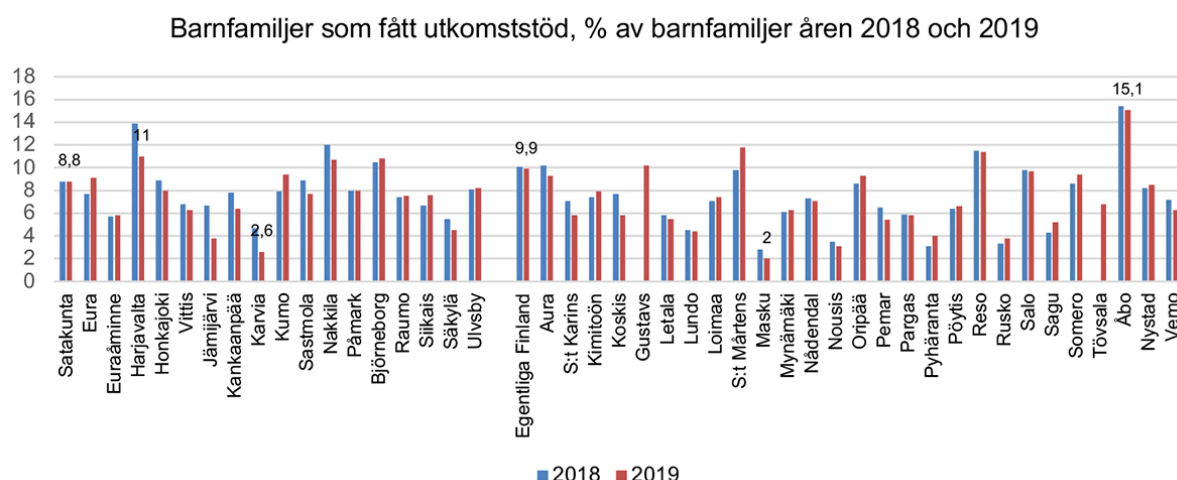
Figur 15. Personer under 18 år i låginkomsthushåll åren 2018 och 2019. (Sotkanet 2021)

Figur 15 visar låginkomstgraden hos barn per kommun. Låginkomstgraden beskriver andelen personer under 18 år som tillhör hushåll med låga inkomster i procent av alla personer under 18 år som är bosatta i regionen. Statistiken beskriver hur stor del av områdets invånare under 18 år som hör till hushåll vars inkomster ligger under gränsen för den relativa låginkomstgraden. Det är fråga om en mätare som beskriver befolkningens ställning genom relativ inkomstfördelning. Om låginkomstgraden bland personer under 18 år är högre än befolkningens allmänna låginkomstgrad, är barnfamiljernas relativa inkomstställning sämre än genomsnittet.

Än en gång är skillnaderna mellan landskapen relativt små, men det förekommer många variationer mellan kommunerna. I figur 15 framträder särskilt Siikais kommun i Satakunta, där antalet personer under 18 år som hör till hushåll med låga inkomster har minskat rejält, men fortfarande ligger långt över landskapets medelvärde. På motsvarande sätt var situationen i Oripää kommun i Egentliga Finland ungefär på samma nivå och andelen personer under 18 år som hörde till hushåll med låga inkomster var 19,8 procent. I Egentliga Finland var landskapets centralort Åbo i en situation som var betydligt sämre än landskapets medelvärde med 17,7 procent.

Figur 16. Barnfamiljer som fått utkomststöd, % av alla barnfamiljer åren 2018 och 2019. (Sotkanet 2021)

I figur 16 presenteras andelen barnfamiljer som fått utkomststöd per kommun av alla barnfamiljer 2018 och 2019. Flest barnfamiljer som fick utkomststöd inom hela Sydvästra Finlands RFV 2019 fanns i Åbo. Andelen har dock minskat något jämfört med året innan. Det minsta antalet för Egentliga Finlands del fanns i Masku och i Satakunta i Karvia kommun. Sett till kommunerna är skillnaderna mycket stora både mellan kommunerna och i viss mån även mellan jämförelseåren. De största statistiska skillnaderna mellan kommunerna 2018 och 2019 finns i Harjavalta i Satakunta (13,9 % → 11 %). Förbättringen jämfört med föregående år är nästan tre procentenheter.

I tabell 4 sammanställs gifta eller samboende par med barn som fått utkomststöd för åren 2018 och 2019 per kommun. I mitten av tabellen visas förändringen antingen i grönt (positivt) eller rött (negativt). Tabell 4 visar att det 2019 inom Sydvästra Finlands RFV fanns sammanlagt 2 604 gifta eller samboende par med barn som fått utkomststöd. På landskapsnivå är förändringarna på årssnivå relativt små med tanke på helheten. I Egentliga Finland har situationen förbättrats något under året och i Satakunta har situationen försämrats endast något.

Tabell 4 Samboende eller gifta par med barn som fått utkomststöd under året. (Sotkanet 2021)

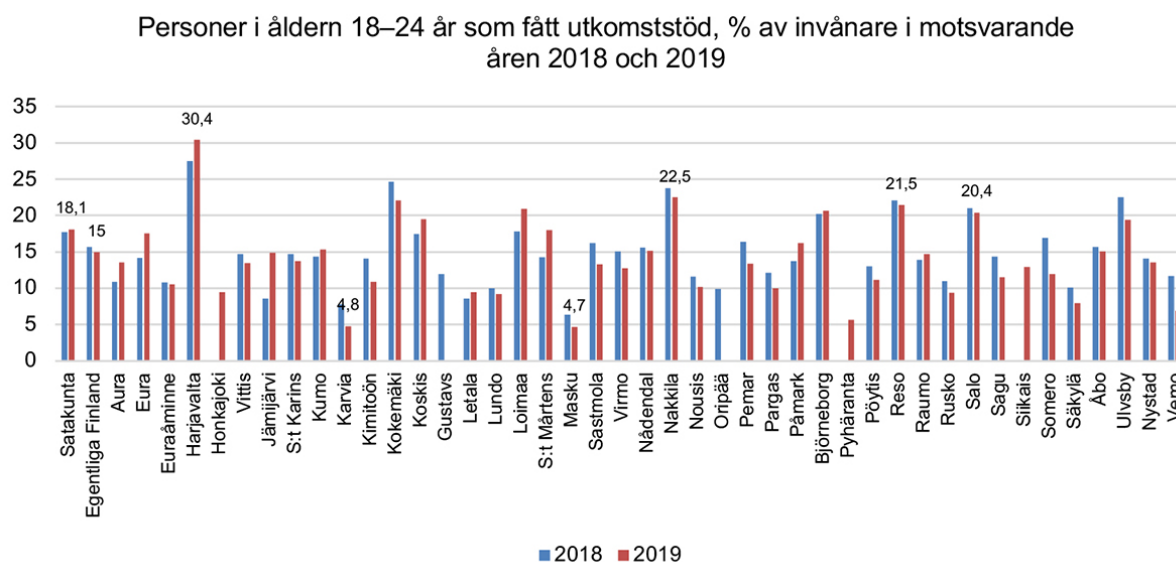
Giftna eller samboende par som fått utkomststöd per kommun			
	2018	Förändring	2019
Satakunta	684	-11	695
Egentliga Finland	1952	43	1909
Aura	16	7	9
Eura	34	-19	53
Euraåminne	20	-6	26
Harjavalta	26	4	22
Honkajoki	8	2	6
Vittis	19	3	16
S:t Karins	109	22	87
Kankaanpää	29	2	27
Kimitoön	17	-3	20
Kumo	20	-1	21
Koskis	6	6	
Letala	19	-3	22
Lundo	48	1	47
Loimaa	39	-5	44
S:t Mårtens	10	-1	11
Masku	13	3	10
Sastmola	9	3	6
Virmo	19	-1	20
Nådendal	51	1	50
Nakkila	26	2	24
Nousis	6	-1	7
Oripää	7	0	7
Pemar	23	5	18
Pargas	38	-4	42
Påmark	8	1	7
Björneborg	306	-1	307
Pöytis	18	-5	23
Reso	128	3	125
Raumo	108	-6	114
Rusko	9	-7	16
Salo	214	20	194

Giftna eller samboende par som fått utkomststöd per kommun			
	2018	Förändring	2019
Sagu	5	-2	7
Somero	21	-16	37
Säkylä	12	4	8
Åbo	1088	38	1050
Ullsby	47	-2	49
Nystad	41	-5	46

10.3 Ungdomars utkomst

Figur 17 innehåller kommunspezifika uppgifter om 18–24-åriga unga som fått utkomststöd åren 2018 och 2019. År 2019 fick drygt 3 procent fler personer i åldern 18–24 år utkomststöd i Satakunta än i Egentliga Finland. Inom landskapen är skillnaderna mellan kommunerna mycket stora. År 2019 var antalet personer i åldern 18–24 år som fick utkomststöd i Satakunta störst i Harjavalta (30,4 %) och Nakkila (22,5 %) samt i Egentliga Finland i Reso (21,5 %) och Salo (20,4 %). Den bästa situationen 2019 beträffande utkomststödet för unga var i Karvia kommun i Satakunta (4,8 %) och i Masku kommun i Egentliga Finland (4,7 %).

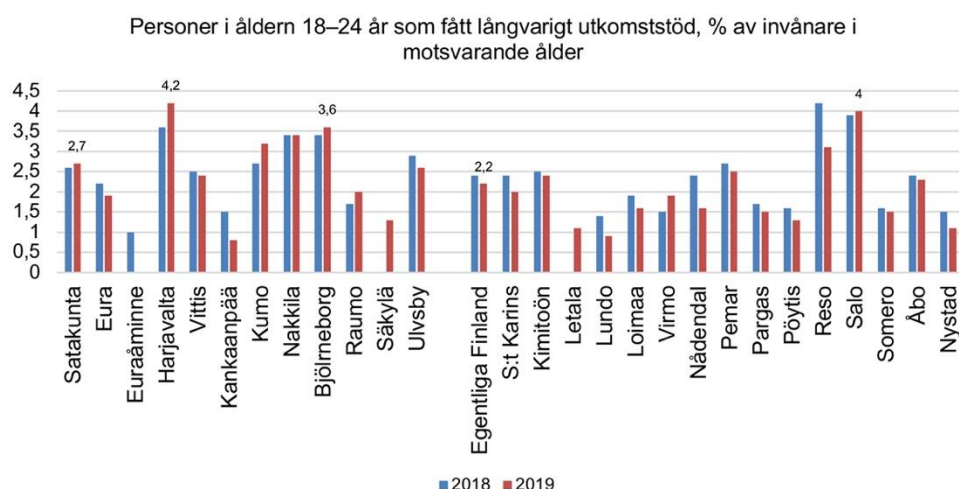
Figur 17. Personer i åldern 18–24 år som fått utkomststöd i förhållande till unga i motsvarande ålder per kommun. (Sotkanet 2021)

Utöver kortvarigt utkomststöd presenteras i figur 18 andelen 18–24-åringar i motsvarande ålder som långvarigt fått utkomststöd i landskapen Satakunta och Egentliga Finland och i landskapens kommuner. Som långvarig mottagare av utkomststöd räknas en person som har fått utkomststöd i minst 10 månader under ett år.

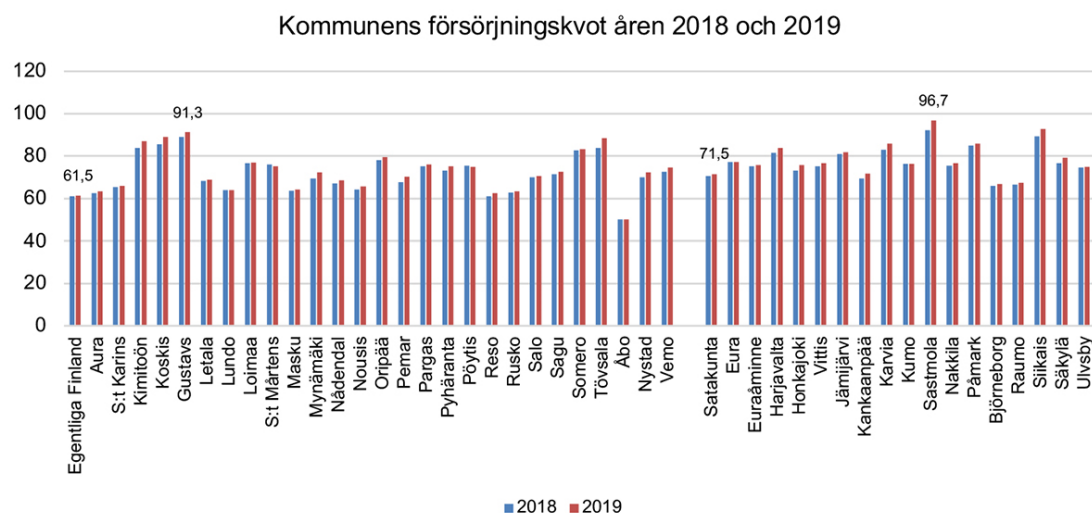
En granskning per landskap visar att långvarigt utkomststöd bland 18–24-åringar är något vanligare i Satakunta (2,7 %) än i Egentliga Finland (2,2 %). I Satakunta fanns det 18–24-åringar som 2019 fått långvarigt utkomststöd särskilt i Harjavalta (4,2 %) och Björneborg (3,6 %). Bland annat beträffande Ulvsby hade situationen förbättrats redan under tidigare år och trenden var fortfarande densamma. I Egentliga Finland fanns det flest 18–24-åringar som fått långvarigt utkomststöd i Salo 2019 (4 % av unga i motsvarande ålder). Reso är fortfarande över landskapets medelvärde, men jämfört med året innan har situationen förbättrats avsevärt.

Figur 18. Personer i åldern 18–24 år som fått långvarigt utkomststöd i förhållande till unga i motsvarande ålder per kommun. (Sotkanet 2021)

10.4 Försörjningskvot

Figur 19. Försörjningskvoten i kommunerna i Satakunta och Egentliga Finland 2018 och 2019. (Sotkanet 2021)

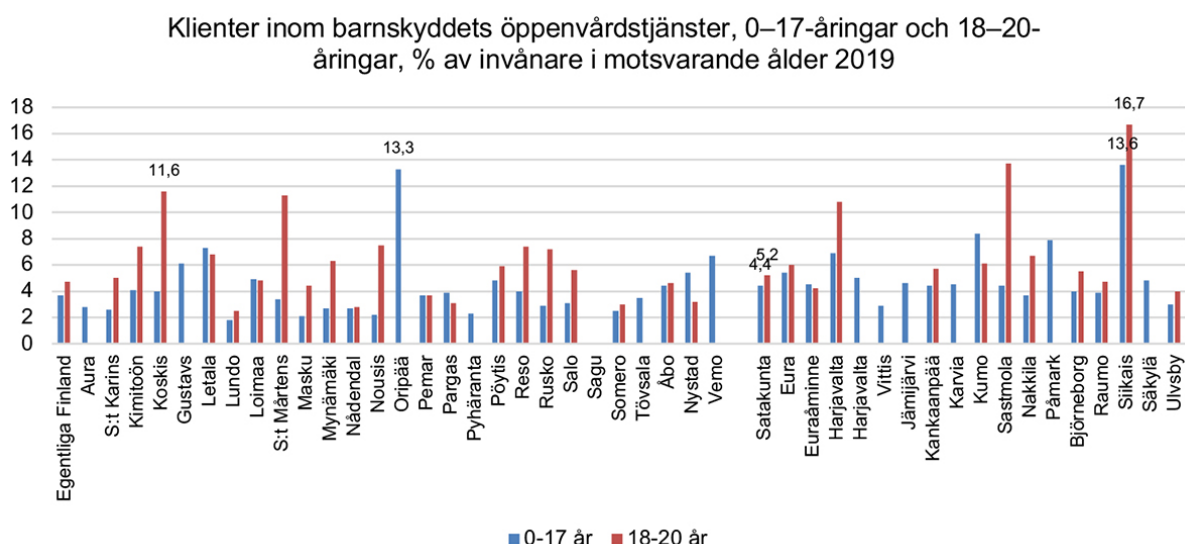
Fördelningen av samhällets kostnader påverkas av försörjningskvoten, som anger hur många personer under 15 år och som fyllt 65 år det finns per hundra

15–64-åringar (i arbetsför ålder). Ju fler barn och pensionärer, desto högre är kommunens försörjningskvot. I figur 19 nedan presenteras försörjningskvoten för kommunerna i Satakunta och Egentliga Finland 2018 och 2019. Figuren visar vart Finland har varit på väg redan länge. Befolkningen åldras och försörjningskvoten ökar för varje år. Den högsta försörjningskvoten i Satakunta finns fortfarande i Sastmola och den lägsta i Raumo och Björneborg. I Egentliga Finland finns den högsta försörjningskvoten i Gustavs och den lägsta i Åbo.

10.5 Socialvårdstjänster

Kommunernas socialtjänster har en central roll i att hjälpa familjer som behöver stöd. Även om socialtjänsterna består av mycket mångsidiga tjänster som inkluderar både lättare och tyngre samt förebyggande och korrigerande tjänster, har man här valt två ytterligheter. Lättare tjänster representeras här av användningen av stödtjänster inom barnskyddets öppenvård per kommun och en tyngre servicehelhet av antalet placeringar utanför hemmet per kommun

Figur 20. Klienter inom barnskyddets öppenvårdstjänster 2019 (Sotkanet 2021)

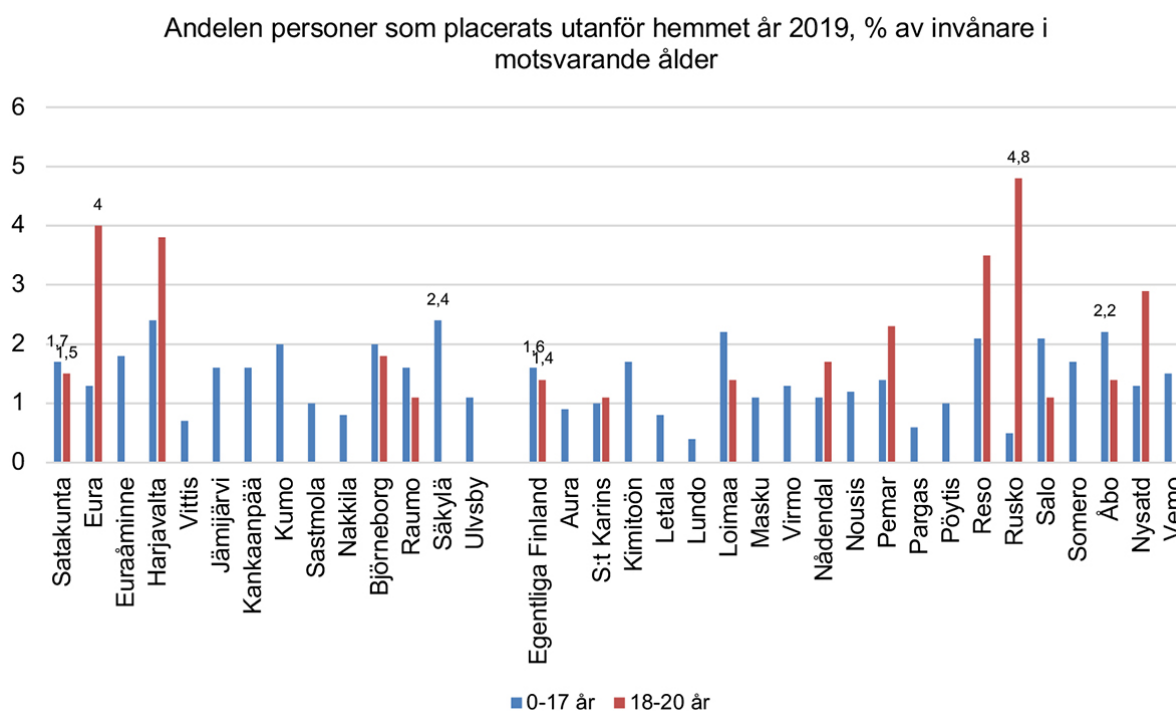

Figur 20 visar andelen klienter inom barnskyddets öppenvård av kommunens barn och unga i motsvarande ålder år 2019. I figuren har två åldersgrupper separerats: 0–17-åringar och 18–20-åringar. Figuren nedan berättar inte nödvändigtvis direkt om servicebehovet, utan också om hur enskilda kommuner allokerar resurser och gör det möjligt att använda socialvårdens öppenvårdstjänster för de som behöver tjänsterna. Skillnaderna mellan landskapen i dessa två åldersgrupper är inte särskilt stora. I landskapet Satakunta finns det proportionellt sett flest klienter inom öppenvården som är under 18 år och 18–20 år i Siikais (13,6 %, 16,7 %). I Egentliga Finland har i synnerhet Oripää kommun (13,3 %) personer under 18 år och Koskis (11,6 %) personer i åldern 18–20. I Satakunta skiljer sig även Sastmola och Harjavalta från andra kommuner i landskapet när det gäller 18–20-åringar. Än en gång är det bra att komma ihåg att för små kommuner, där antalet unga är relativt litet, ökar de procentuella skillnaderna

mellan kommunerna lätt och blir mycket stora och skillnaderna mellan åren kan vara betydande.

Barnskyddets hårdaste och tyngsta ytterlighet representeras av placeringen av barn utanför hemmet. Det är en åtgärd som aldrig görs med lätta motiveringar. Figur 21 nedan innehåller kommunspecifika uppgifter om den proportionella andelen unga som barnskyddet placerat utanför hemmet 2019. Vid granskning av landskapen har cirka 1,4–1,7 procent av ungdomarna i motsvarande ålder placerats utanför hemmet. Det finns dock många kommunspecifika skillnader inom landskapen. I Satakunta är andelen 0–17-åringar som placerats utanför hemmet relativt sett fler i Säkylä (2,4 %) och Harjavalta (2,4 %) än i landskapet i genomsnitt. Även i Björneborg och Kumo är antalet fler än genomsnittet.

Figur 21. Proportionella andelen personer som placerats utanför hemmet 2019 (Sotkanet 2021).

Andelen personer i åldern 0–17 år som placerats utanför hemmet i Egentliga Finland överstiger klart landskapets medelvärde i Åbo, Salo, Reso och Loimaa där den är 2 procent på alla orter. För 18–20-åringar är skillnaderna mellan kommunerna ännu större. I Rusko är siffran hela 4,8 procent och även i Reso 3,5 procent. I Satakunta är antalet störst i Eura (4 %) och Harjavalta (3,8 %).

11 Sammandrag och diskussion

De ovan nämnda indikatorerna och statistiken som beskriver välbefinnandet bland barn, unga och familjer samt användningen av tjänster vittnar trots sitt

namn om uppkomsten av illabefinnande och utsatthet i landskapen och kommunerna i Sydvästra Finland. När statistiken främst fokuserar på att beskriva illabefinnande och missförhållanden kvantitativt är det bra att komma ihåg att största delen av barnen, ungdomarna och familjerna mår bra. Även om statistiken som beskriver välfärdsunderskotten delvis är karg läsning, visar den även ofta att situationen också kan förbättras – så även i denna rapport. I de följande styckena har vi samlat en sammanfattning av hur barns, ungas och barnfamiljers välbefinnande framträder och den diskussion som har förts utifrån detta.

Tillgången till mentalvårds- och missbrukartjänster samt kollektivtrafiktjänster för unga bör utvecklas

Utvärderingen av basservicen 2020 visade att det i många kommuner finns skäl att förbättra i synnerhet den mentalvård och missbrukarvård som unga behöver. Mentalvårdstjänsterna försvåras för ungdomarnas del av för långa köer för tillgång till vård och av att vården drar ut på tiden till följd av detta. Det finns i synnerhet brist på snabba tjänster med låg tröskel som är lätta att hitta. I anslutning till dessa finns det några strukturella missförhållanden. Till exempel unga i åldern 16–18 år som inte är inskrivna vid någon läroanstalt riskerar att hamna utanför mentalvårdstjänster med låg tröskel. Detta beror på att en person under 20 år som inte deltar i utbildning ännu inte har rätt till vuxenpsykiatri eller skolpsykologtjänster via läroanstalten.

I fortsättningen är det viktigt att alla kommunala sektorer identifierar sin roll och eventuella påverkansplatser i det förebyggande mentalvårdsarbetet för barn och unga. Detta gäller vid sidan av hälso- och sjukvården socialväsendet, bildningsväsendet och bl.a. ungdomsväsendet – och naturligtvis även alla andra. I kommunerna kan man erbjuda omfattande information och utbildning för anställda som arbetar med barn och unga för att förebygga, identifiera, föra på tal och hänvisa personer till vårdvägar.

Ungdomars användning av rusmedel har förändrats tydligt under de senaste 20 åren. Statistiken visar att andelen som dricker alkohol varje vecka och dricker sig rejält berusad varje månad har minskat betydligt. Kulturen håller på att förändras via de yngre generationerna. Det är intressant att veta att inte ens forskarna är helt eniga om vad detta beror på. Sannolikt är det fråga om en samverkan mellan många faktorer. I samband med att ungdomars användning av rusmedel minskat har man också identifierat polarisering i användningen. Samtidigt som en allt större del av ungdomarna dricker allt mindre och mer sällan, använder en liten del av ungdomarna allt mer alkohol och droger. I fråga om unga har missbrukartjänsterna länge varit förebyggande och även upplysande till sin natur och hårdare korrigerande tjänster har inte behövts förrän för vuxna. Redan nu är man tvungen att producera även korrigerande missbrukarvård för barn och unga och den ställer också tjänsterna inför en ny situation. Man är tvungen att planera tjänsterna annorlunda för minderåriga och det är oundvikligt att även andra myndighetsinstanser, såsom socialväsendet och bildningsväsendet, samt barn och ungas familjer kommer att delta i detta. Även om det är fråga om ett missbruksproblem och behandlingen av det, finns det fler aspekter som ska granskas och beaktas särskilt när det gäller minderåriga.

I fråga om mentalvårds- och missbrukartjänster är det ofta fråga om att samordna behovet av och tillgången till tjänster. Tillgången förutsätter att tjänsterna kan tilldelas rätt resurser. Detta förutsätter i sin tur politiska beslut som bör grunda sig på en noggrann bild av behovet. I fråga om barn och unga borde det vara möjligt att producera aktuell information för att identifiera behovet av mentalvårds- och missbrukartjänster, så att man redan i förväg kan ingripa i problemen. Vid planeringen av hälso- och sjukvårdstjänster, i synnerhet när det gäller unga, bör man i hög grad beakta inte bara hälso- och sjukvårdsexperternas egen lägesbedömning av tjänsternas tillräcklighet, utan också vardagserfarenheten hos experter och anställda på andra sektorer. Naturligtvis får man inte heller glömma de ungdomar som använder tjänsterna. Från ungdomarna får man korrekt information om hur tillgången till tjänsterna och deras tillräcklighet i kommunen förverkligas ur klientens synvinkel.

Med undantag av några större städer är Finland ett mycket glesbefolkat land. Ur ungdomarnas synvinkel inverkar också en fungerande kollektivtrafik starkt på tjänsternas tillgänglighet. I stora städer och kommuncentra fungerar kollektivtrafiken i regel väl, men i utkanterna av städerna och i glesbefolkade landsbygdskommuner gör bristen på kollektivtrafik, eller den totala avsaknaden av den, att barn och unga har en ojämlik ställning i förhållande till dem som bor i större städer. Utvärderingen av basservicen 2020 visade att tjänsterna inom kollektivtrafiken i många regioner inte motsvarar de behov som de ungas liv ställer. För en del kan detta vara orsaken till att de inte söker de tjänster de behöver utan försöker klara sig i vardagen själva. I värsta fall leder detta till att ungdomarna inte ens får en bild av hurdana tjänster de kunde ha tillgång till.

Under dessa digitala tider finns det också alternativ till rörlighet och att utnyttja dem för att få tillgång till tjänster är på många sätt en rekommenderad utvecklingsriktning. Att anpassa tjänsterna så att de lämpar sig för nätet och genom att aktivt lyssna till målgruppen, ökar ofta tillgängligheten mer kostnadseffektivt än en utökning av kollektivtrafiknätet i stor skala. Alla tjänster för unga behöver inte flyttas till nätet, men på många punkter kunde det vara en rekommenderad utvecklingsriktning. Detta förutsätter en ny inställning till produktionen av tjänster även av yrkesutbildade personer.

Närundervisningen under coronapandemin delade ungdomarnas erfarenheter

Våren 2020 stängde coronabegränsningarna många funktioner i hela världen. För finländska barn och unga var den största förändringen i vardagen våren 2020 den period av distansundervisning som inleddes nästan över en natt och som pågick i ett par månader. Erfarenheterna av distansundervisning fördelades mycket jämnt. Sammanfattningsvis kan man konstatera att en tredjedel av ungdomarna upplevde distansundervisningen negativt, en tredjedel positivt och en tredjedel neutralt. Förändringen syntes bland annat i att vardagen blev mer rutinmässig och mycket mer stillastående än tidigare. Vardagens tidtabeller blev mer lediga, arbetsron var bättre hemma och det ansågs viktigt att lära sig att studera via nätet. De negativa erfarenheterna berodde på att en del upplevde att skoluppgifterna var mer arbetsamma, eftersom läraren inte var närvarande för stöd på

samma sätt som i närundervisningen. Det starkaste sambandet till de negativa känslorna av distansundervisning var dock upplevelsen av ensamhet och att den unga i allmänhet har upplevt begränsande åtgärder gällande sociala kontakter som negativa. Övergången till distansundervisning kan ha medfört upplevelser av ensamhet eller så har de som sedan tidigare upplevt mer ensamhet upplevt distansundervisningen särskilt negativt. Av resultaten kan man dra slutsatsen att man inom distans- och närundervisningen fortsättningsvis bör arbeta för att stödja de sociala relationerna på alla skol- och studiestadier.

De ungas oro för klimatförändringen har ökat

De ungas inställning till klimatförändringen har förändrats och oron för den har ökat. För drygt tio år sedan, i Ungdomsbarometern 2008, var cirka 40 procent av de som svarat mycket oroade över klimatförändringen. Tio år senare, 2018, var redan 70 procent mycket oroade över klimatförändringen. Attitydförändringen illustreras också av att unga finländare är mer beredda att ändra sina konsumtionsvanor än andra åldersgrupper. Attityden leder dock inte direkt till handling. Även om största delen av de finländska ungdomarna upplever att det är möjligt och önskvärt att genom egna konsumtionsval påverka förebyggandet av klimatförändringen, är det en betydligt mindre andel som faktiskt minskat sin egen konsumtion, ca 42 procent av de som svarat. Det är inte alltid fråga om enbart vilja, utan för många unga försvårar vardagens realiteter och till exempel den ekonomiska situationen förverkligandet av en livsstil som är förenlig med de egna värderingarna.

Nya fält för delaktighet

Man har turvis varit orolig och turvis ivrig över de ungas delaktighet. Förverkligandet av individens delaktighet har traditionellt varit en av de bärande krafterna i tredje sektorns verksamhet. Visserligen har delaktigheten främjats inom den offentliga och privata sektorn, men på den tredje sektorn har delaktigheten varit mest synlig.

Vid sidan av den tredje sektorn har det under de senaste åren uppstått en ny sektor, den fjärde sektorn. Detta hänvisar till medborgarsamhällets nya gränssnitt, som bygger på olika plattformar för internet och sociala medier. Den fjärde sektorn gör det möjligt för organisationer och sammanslutningar som ansluter sig till den traditionella tredje sektorn att bygga upp en sammansättning som lättare och ännu friare och oberoende av tid och plats. I dessa virtuella gemenskaper möter, diskuterar och deltar människor. Den viktigaste skillnaden mellan fjärde och tredje sektorn är att den fjärde sektorn inte förutsätter någon hierarkisk beslutsstruktur och tillhörande administrativa skyldigheter. Den fjärde sektorn möjliggör lättare och friare sammanslutningar av likasinnade aktiva medborgare. Dessa sammanslutningars mål och praxis bygger direkt på deltagarna.

I kommunerna kan man lära sig mycket om den fjärde sektorns nya sätt att engagera och vara närvarande. Ungdomsarbete på webben har diskuterats i mer än tio år, men den fjärde sektorn tar delaktigheten till en ny nivå – en nivå som bygger på individens egna intressen och ett deltagande som lämpar sig för en viss grupp. Plattformar för sociala medier är som namnet säger plattformar där

man fritt kan skapa sammanslutningar mellan olika människor. Systemen möjliggör och människorna skapar innehållet. Det här är något som kommunerna kunde utnyttja allt mer.

Barns och ungas hobbyverksamhet stöddes en aning mer än tidigare

År 2020 understöddes hobbyverksamhet för barn och unga i Sydvästra Finland med sammanlagt 470 774 euro i statsunderstöd. Ökningen jämfört med beloppet ett par år tidigare var drygt 40 000 euro. Av detta understöd beviljades 165 800 euro till Satakunta och 304 974 euro till Egentliga Finland.

Ungdomsarbetslösheten började öka 2020 till följd av coronapandemin

När man granskar ungdomsarbetslöshetssiffrorna i kommunerna i Satakunta och Egentliga Finland kan man se att ungdomsarbetslösheten minskade långsamt under några år fram till 2020 i åldersgruppen 18–24 år. År 2020 vände trenden och i slutet av 2020 hade arbetslösheten ökat dramatiskt i åldersgrupperna under 25 år och 25–28 år. Förändringarna är så pass stora att coronapandemin säkert har haft en betydande inverkan på siffrorna. Många unga arbetar inom servicebranscherna som särskilt drabbades av coronapandemin under 2020.

Stora skillnader mellan kommunerna i fråga om avbrytande av utbildning på andra stadiet

Att avbryta utbildningen på andra stadiet är en stor förändring i den ungas vardag och en betydande risk för utanförskap. När det gäller andra stadiet har avbrutna studier särskilt inom yrkesutbildningen varit mycket aktuellt under de senaste åren. Kvantitativt granskat avbryts gymnasieutbildningen i förhållande till de som inlett utbildningen betydligt mer sällan än en yrkesutbildning. Avbrutna yrkesstudier per kommun uppgick till ca 10 procent och inom gymnasiestudier till några procent.

Ingen stor skillnad mellan landskapen i fråga om personer som står utanför utbildning – men stora skillnader mellan kommunerna

Risken för utslagning ökar betydligt för de som enbart går grundskolan. 2019 var andelen 17–24-åringar som blev utanför utbildning (är inte studerande eller saknar examenskod, dvs. ingen utbildning efter grundskolan) i Egentliga Finland 7,1 procent och i Satakunta 7,7 procent i proportion till befolkningen i samma ålder. Situationen i Egentliga Finland var ungefär en procent bättre än för ett par år sedan.

Siffrorna varierar stort mellan kommunerna. Kommuner där över 12 procent av åldersgruppen hamnat utanför utbildning 2019 var Gustavs, Nystad och Pöytis. I Satakunta fanns det däremot inte en enda kommun där över 12 procent skulle ha hamnat utanför utbildning.

Unga utan examen efter grundskolan

I Satakunta var 16,4 procent av 20–24-åringarna och 17,8 procent av 25–29-åringarna utan examen efter grundskolan 2019. I Egentliga Finland var 14 procent av 20–24-åringarna och 17,2 procent av 25–28-åringarna utan examen efter grundskolan.

Skillnaderna i inkomstfördelningen mellan kommunerna minskade något i Egentliga Finland och ökade i Satakunta

Kommunernas Gini-koefficient som följer upp skillnaderna i inkomstfördelningen visar att skillnaderna mellan kommunerna i Satakunta är mindre än i kommunerna i Egentliga Finland där det finns stora variationer mellan kommunerna. Under en granskningsperiod på ett år har inkomstskillnaderna i Satakunta ökat något på landskapsnivå och minskat något i Egentliga Finland.

Andelen barnfamiljer som fått utkomststöd har ökat i Sydvästra Finland

Andelen barnfamiljer som fått utkomststöd har hållits på ungefär samma nivå under 2018 och 2019. Under tidigare år har variationen per år varit större. År 2019 fick 8,8 procent av alla barnfamiljer utkomststöd i Satakunta och 9,9 procent i Egentliga Finland. Flest barnfamiljer som fick utkomststöd inom Regionförvaltningsverket i Sydvästra Finlands område 2019 fanns i Åbo, 15,9 procent av alla barnfamiljer.

Inga stora förändringar kan observeras i fråga om långvarigt utkomststöd för unga

Det har inte påvisats att kortvarigt utkomststöd avsevärt ökar risken för marginalisering, men däremot vet man att långvarigt utkomststöd klart ökar risken för utanförskap. För Sydvästra Finlands del utgjorde de 18–24-åriga unga som fick långvarigt utkomststöd i Satakunta år 2019 2,7 procent av unga i motsvarande ålder. I landskapet Egentliga Finland var motsvarande siffra 2,2 procent. För båda landskapens del har antalet personer som fått långvarigt utkomststöd minskat något.

12 Källor

Ahtiainen, R., Asikainen, M., Heikonen, L., Hienonen, N., Hotulainen, R., Lindfors, P., Lindgren, E., Lintuvuori, M., Oinas, S., Rimpelä, A. & M-P. Vainikainen (2020) Koulunkäynti, opetus ja hyvinvointi kouluyhteisössä koronaepidemian aikana: Ensitulokset.

AVI (2020) Peruspalvelujen arviointi 2020 -verkkoraportti < <https://www.patio.fi/pepa-2019> >

Haikkola, L. & E. Kauppinen (2020). Nuorten korona-ajan yksinäisyys ja näkemykset koronan vaikutuksista tulevaisuuteen. Nuorisotutkimusseura ry. < <https://www.nuorisotutkimusseura.fi/nakokulma66> >

IPCC (2018) Global Warming of 1,5 C-raportti. Summary for Policymakers. < <https://www.ipcc.ch/sr15/chapter/spm/> >

Karvi (2020) Poikkeuksellisilla opetusjärjestelyillä vaikutuksia tasa-arvoiseen ja yhdenvertaiseen oppimiseen – Poikkeustilanne toi digiloikan, mutta oppimisen tuki ei ollut riittävää. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus.

< <https://karvi.fi/2020/12/14/poikkeuksellisilla-opetusjarjestelyilla-vaikutuksia-tasa-arvoiseen-ja-yhdenvertaiseen-oppimiseen-poikkeustilanne-toi-digiloikan-mutta-oppimisen-tuki-ei-ollut-riittavaa/> >

Kolh, A. (2018) Ilmastonmuutos ahdistaa, mutta nuoret eivät ole vaipuneet toimettomuuteen. Artikkelit 7.12.2018. Ilmasto- ja Luontoratkaisut, Sitra. < <https://www.sitra.fi/artikkelit/ilmastonmuutos-ahdistaa-mutta-nuoret-eivat-ole-vaipuneet-toimettomuuteen/> >

Lahtinen, J. (2020) "Et sitten istuttiin Teamsissa suunnilleen koko päivä." Ammattilaisten kokemuksia etäohjauksesta ja -opetuksesta koronan aikaan. Kirjoitus Potentiaali-hankkeen verkkosivuilla.

Lahtinen, J., Haikkola, L. & E. Kauppinen (2021) "Etäkoulu oli mukavaa ja sai enemmän vapaa-aikaa, yksinäisyys oli huono puoli" – Nuorten kokemukset etäopetuksesta korona-ajan alussa. Nuorisotutkimusseura ry.

Mäenpää, P., Faehnle, M. & H. Schulman (2017) Neljäs sektori murtaa ja rakentaa kuntien hallintoa. Blogi-kirjoitus kuntaliiton sivuilla 2017. < <https://www.kuntaliitto.fi/blogi/2017/neljas-sektori-murtaa-ja-rakentaa-kuntien-hallintoa> >

Niemelä, H., Kuusinen, J. & T. Lähdeniemi (2020). Valtakunnallinen lasten verkkokuuleminen osana perusopetuslain lainvalmistelua. Tulosityhteenvedo osallistuneiden vastauksista.

Nuorten Akatemia (2020) Ilmastoajatuksia – opas nuorisotyön ilmastokasvatukseen. < https://www.nuortenakatemia.fi/wp-content/uploads/2020/12/ilmasto-ajatuksia_opas-nuorten-ilmastokasvatukseen-pieni.pdf >

Nuorisotilastot (2021) www.nuorisotilastot.fi

Repo, J., Poskiparta, E., Herkama, S. & C. Salmivalli (2020). Koululaisten koronakevät -tutkimuksen tulokset. Turun yliopisto.

Ruuskanen, P., Jousilahti, J., Faehnle, M., Kuusikko, K., Kuittinen, O., Virtanen, J. & L. Strömberg (2020) Kansalaisyhteiskunnan tila ja tulevaisuus 2020 -luvun Suomessa. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2020:47.

Sotkanet (2021) Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen tilastoja < <https://sotkanet.fi/sotkanet/fi/index> >

TEM (2021) Alueelliset työllisyyskatsaukset. < <https://www.temtyollisyyskatsaus.fi/graph/tkat/tkat.aspx?lang=sv> >

Tilastokeskus (2021) StatFin-tilastotietokanta
(<http://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin/>)

Pöysä, V. & S. Tuuva-Hongisto (2017) 'Onks käyntii ja onks kyytii?' Nuorille merkitykselliset palvelut syrjäseuduilla. Teoksessa Nuoret aikuiset hyvinvointipalvelujen käyttäjinä ja kohteina. Nuorisotutkimusseura.

THL (2021) Nuorten mielenterveyshäiriöt. < <https://thl.fi/fi/web/mielenterveys/mielenterveyshairiot/nuorten-mielenterveyshairiot> >

Traficom (2021) Joukkoliikenteen haetut ja myönnetyt valtionavustukset. < <https://juku.traficom.fi/avoin/#/tilastot/valtionavustukset/> >

Obstbaum, Y. (2019) What's New About Adolescent Drinking in the Nordic Countries? A report on Nordic studies of adolescent drinking habits in 2000-2018. Nordic Welfare Center.

Regionförvaltningsverket i Sydvästra Finland

Åbo

2021